

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**

**Кафедра економіки та підприємництва
імені професора І. М. Брюховецького**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

**на тему: Підвищення ефективності підприємницької діяльності
суб'єктів аграрного бізнесу**

Виконав:

Колесник Дмитро Костянтинович
здобувач вищої освіти за спеціальністю
076 «Підприємництво та торгівля»

**Науковий
керівник:**

Клочко Тетяна Анатоліївна
к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва
імені професора І.М. Брюховецького

Рецензент:

Суми - 2025

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Економіки і менеджменту
Економіки та підприємництва імені
Кафедра професора І.М. Брюховецького
Освітній ступінь другий (магістерський) рівень вищої освіти
Спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Зав. кафедри Олександр КОВБАСА
«__» _____ 20 24 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧЕВІ ВИЩОЇ ОСВІТИ *Колеснику Дмитру Костянтинівичу*

- Тема кваліфікаційної роботи:** Підвищення ефективності підприємницької діяльності суб'єктів аграрного бізнесу
- База практичного дослідження:** ПСП «Слобожанщина Агро» Сумського району Сумської області
- Керівник роботи** Клочко Тетяна Анатоліївна, к.е.н., доцент
затверджена наказом по університету від «__» _____ 2024 р. №__
- Строк подання студентом закінченого проекту (роботи)** 22 грудня 2025 р.
- Вихідні дані до проекту (роботи):**
первинні та зведені документи, статутні та установчі документи, фінансова, статистична звітність суб'єктів господарювання, монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань підвищення ефективності підприємницької діяльності суб'єктів аграрного бізнесу
- Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):**
 - дослідити теоретико-методичні основи підвищення ефективності підприємницької діяльності суб'єктів аграрного бізнесу,
 - надати організаційно-економічну характеристику ПСП «Слобожанщина Агро»;
 - здійснити аналіз фінансово-економічних показників ефективності підприємницької діяльності підприємства;
 - провести оцінку ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»;
 - визначити резерви та фактори впливу на підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»;
 - розробити комплекс заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»;
 - здійснити економічну оцінку запропонованих заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро».

**Завдання прийняв
до виконання**

Дата отримання завдання

Підпис

Ім'я ПРИЗВИЩЕ

20 жовтня 2024 р.

АНОТАЦІЯ

Колесник Д.К. Підвищення ефективності підприємницької діяльності суб'єктів аграрного бізнесу

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля», СНАУ, Суми-2025 р. – Рукопис.

У кваліфікаційній роботі досліджено питання підвищення ефективності підприємницької діяльності суб'єктів аграрного бізнесу (на прикладі ПСП «Слобожанщина Агро»). Досліджено теоретико-методичні основи підвищення ефективності підприємницької діяльності в аграрному секторі; проведено оцінку та аналіз стану ефективності підприємницької діяльності досліджуваного підприємства; розроблено та економічно обґрунтовано комплекс заходів щодо удосконалення його підприємницької діяльності.

Теоретико-методичною основою роботи виступили наукові положення щодо специфіки аграрного підприємництва, зумовленої біологічним характером виробництва, сезонністю, тривалим оборотом капіталу та високим рівнем ризиків.

Аналітична частина дослідження ґрунтується на комплексній діагностиці стану ПСП «Слобожанщина Агро» за період 2022–2024 років. Проведено організаційно-економічну характеристику підприємства, проаналізовано динаміку товарної продукції, структуру та ефективність використання земельних ресурсів, основних засобів і трудового потенціалу. Детально досліджено фінансові результати, систему показників рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності, що дозволило виявити сильні сторони та проблемні зони господарювання. Основним висновком дослідження є констатація загальної позитивної динаміки розвитку підприємства на тлі наявності резервів щодо підвищення ефективності. Зокрема, виявлено значне зростання абсолютних показників прибутку та ділової активності, але водночас – критичне погіршення короткострокової ліквідності.

На основі виявлених резервів розроблено комплекс практичних заходів, що охоплює підвищення урожайності через інтенсивні технології та точне землеробство, оптимізацію витрат на виробництво і збут, диверсифікацію каналів реалізації, а також цифровізацію управління. Прогнозні розрахунки економічної ефективності запропонованих заходів свідчать про суттєве покращення ключових показників. Очікується зростання виручки на 14,6%, прибутку – на 85,2%, а рентабельності реалізації – з 44,2% до 71,3%. Інтегральна оцінка підтверджує високу інвестиційну привабливість програми: чиста приведена вартість (NPV) складе понад 2 млрд грн, а термін окупності не перевищить 0,3 року за ставки дисконту 15%. Реалізація плану забезпечить також позитивний соціальний ефект у вигляді зростання заробітної плати працівників на 25%.

Ключові слова: ефективність підприємництва, аграрний бізнес, рентабельність, фінансова стійкість, ділова активність, резерви підвищення ефективності, точне землеробство, оптимізація витрат, цифровізація управління.

SUMMARY

Kolesnyk D.K. Improving the efficiency of entrepreneurial activity of agricultural businesses

Qualification work in the specialty 076 “Entrepreneurship and Trade”, SNAU, Sumy-2025 - Manuscript.

The thesis examines the issue of improving the efficiency of entrepreneurial activity of agricultural businesses (using the example of Slobozhanshchyna Agro). The theoretical and methodological foundations for improving the efficiency of entrepreneurial activity in the agricultural sector are examined; an assessment and analysis of the efficiency of the entrepreneurial activity of the enterprise under study is carried out; a set of measures to improve its entrepreneurial activity is developed and economically justified.

The theoretical and methodological basis of the work was provided by scientific provisions on the specifics of agricultural entrepreneurship, determined by the biological nature of production, seasonality, long capital turnover, and high risk levels.

The analytical part of the study is based on a comprehensive diagnosis of the state of the Slobozhanshchyna Agro agricultural enterprise for the period 2022–2024. An organizational and economic characterization of the enterprise was carried out, and the dynamics of commercial products, the structure and efficiency of land resources, fixed assets, and labor potential were analyzed. The financial results, the system of indicators of profitability, liquidity, financial stability, and business activity were studied in detail, which made it possible to identify the strengths and problem areas of the enterprise. The main conclusion of the study is the observation of a generally positive dynamic in the development of the enterprise and the existence of reserves for improving efficiency. In particular, a significant increase in absolute indicators of profit and business activity was identified, but at the same time, a critical deterioration in short-term liquidity.

Based on the identified reserves, a set of practical measures has been developed, covering yield improvement through intensive technologies and precision farming, optimization of production and marketing costs, diversification of sales channels, and digitalization of management. Forecast calculations of the economic efficiency of the proposed measures indicate a significant improvement in key indicators. Revenue is expected to grow by 14.6%, profit by 85.2%, and sales profitability from 44.2% to 71.3%. An integrated assessment confirms the high investment attractiveness of the program: the net present value (NPV) will exceed UAH 2 billion, and the payback period will not exceed 0.3 years at a discount rate of 15%. The implementation of the plan will also have a positive social effect in the form of a 25% increase in employee salaries.

Keywords: business efficiency, agribusiness, profitability, financial stability, business activity, reserves for efficiency improvement, precision farming, cost optimization, digitalization of management.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ	9
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА І АНАЛІЗ СТАНУ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСП «СЛОБОЖАНЩИНА АГРО»	19
2.1 Організаційно - економічна характеристика підприємства	19
2.2 Аналіз фінансово-економічних показників ефективності підприємницької діяльності підприємства	27
2.3 Оцінка ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»	35
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСП «СЛОБОЖАНЩИНА АГРО»	44
3.1 Виявлення резервів та факторів впливу на підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»	44
3.2 Розробка комплексу заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»	49
3.3 Економічна оцінка ефективності запропонованих заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»	55
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Актуальність теми. Наукова значущість дослідження полягає в необхідності подальшого розвитку теоретико-методологічної бази управління аграрними підприємствами в умовах динамічної трансформації економічного середовища. Існуючі концепції технічної, прибуткової та ресурсної ефективності, представлені у працях як зарубіжних, так і вітчизняних учених, потребують адаптації та доповнення з огляду на нові чинники. Серед них – вплив цифровізації на прийняття управлінських рішень та формування довіри [5], необхідність стратегічного планування та інноваційного розвитку [12, 21, 23], а також оцінка ефективності в умовах підвищеної невизначеності та воєнного стану [18]. Дослідження спрямоване на синтез знань, узагальнення критеріїв та показників оцінки ефективності підприємницької діяльності саме в аграрному секторі [15, 17, 19].

Практична значущість дослідження є безпосередньою та високою, оскільки Оптимізація використання ресурсів [7], фінансове управління [13, 22], підвищення прибутковості [10] та запровадження інновацій [20, 24, 26] є ключовими шляхами до досягнення цих цілей. Розробка та впровадження удосконалених бізнес-моделей [9], інформаційно-організаційних моделей стратегічного планування [21] та комплексних оцінок ефективності стратегій [22] надасть керівникам аграрних підприємств конкретні інструменти для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, мінімізації ризиків та максимізації результатів.

Аналіз стану наукової розробки проблеми. Вагомий внесок у дослідження питань забезпечення ефективного розвитку підприємницької діяльності зробили такі вчені, як: Khan N. A., Ali M., Ahmad N. [1], Yeo M. L., Keske C. M. [5], Баган Н. В. [7], Бондаренко В. М., Омеляненко О. В. [8], Заїка С. О. та ін. [12], Колесник Д. К. [15], Колесник Д. К. [16], Кравченко С. А. [17], Міракін В. [19], Рибіцький О. Л., Каращенко В. С. [22] та інші. Однак далеко не всі теоретичні аспекти обраної теми повністю розкриті в умовах сьогодення.

Мета та завдання дослідження. Мета полягає в оцінці та розробці практичних заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності суб'єкта господарювання.

Відповідно до поставленої мети визначені наступні завдання:

- дослідити теоретико-методичні основи підвищення ефективності підприємницької діяльності суб'єктів аграрного бізнесу,
- надати організаційно-економічну характеристику ПСП «Слобожанщина Агро»;
- здійснити аналіз фінансово-економічних показників ефективності підприємницької діяльності підприємства;
- провести оцінку ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»;
- визначити резерви та фактори впливу на підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»;
- розробити комплекс заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»;
- здійснити економічну оцінку запропонованих заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро».

Об'єктом дослідження є процес підприємницької діяльності суб'єктів аграрного бізнесу.

Предметом дослідження є особливості підвищення ефективності підприємницької діяльності в ПСП «Слобожанщина Агро».

Методи дослідження. Теоретичні методи: теоретичний аналіз навчальної літератури; емпіричні методи: спостереження та вивчення фінансової документації, нормативних документів; економіко-математичні методи; статистичні методи.

Елементами наукової новизни одержаних результатів роботи є наукове обґрунтування резервів підвищення ефективності для аграрних підприємств, що включає: розрахунок потенційного приросту врожайності щодо середньогалузових показників, методику нормування витрат на паливо-

мастильні матеріали та засоби захисту рослин, а також модель оптимізації збутових витрат через диверсифікацію каналів реалізації.

Практична значимість одержаних результатів полягає у розробці комплексного плану заходів з підвищення ефективності виробництва та збуту, який може бути адаптований для інших суб'єктів аграрного бізнесу для оптимізації витрат, зростання прибутку та підвищення рентабельності.

Апробація результатів. Положення кваліфікаційної роботи доповідалися автором на 2-х міжнародних науково-практичних конференціях:

1. Міжнародна науково-практична конференція «Економіка, фінанси, облік та управління: сучасні виклики та стратегічні пріоритети розвитку» (Кропивницький, 10 травня 2025 р.).

2. Міжнародна науково-практична конференція «Міждисциплінарний розвиток науки, освіти, технологій та соціогуманітарної сфери: сучасні тренди і виклики» (Кременчук, 10 липня 2025 р.).

Публікації. За матеріалами кваліфікаційної роботи опубліковано 2 тези у матеріалах науково-практичних конференцій.

1. Колесник Д. К. Фактори впливу на ефективність підприємницької діяльності суб'єктів аграрного бізнесу. Збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Економіка, фінанси, облік та управління: сучасні виклики та стратегічні пріоритети розвитку» (Кропивницький, 10 травня 2025 р.). Кропивницький: ЦФЕНД, 2025. С. 37-39.

2. Колесник Д. К. Оцінка ефективності підприємницької діяльності в аграрному секторі. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Міждисциплінарний розвиток науки, освіти, технологій та соціогуманітарної сфери: сучасні тренди і виклики» (Кременчук, 10 липня 2025 р.). Кременчук: ЦФЕНД, 2025. С. 89-92.

Структура і обсяг роботи. Логіка дослідження зумовила таку структуру кваліфікаційної роботи: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел із 29 найменувань, 3 додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 89 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Підприємницька діяльність в аграрному секторі є специфічною формою господарювання, що характеризується унікальним поєднанням економічних, природно-біологічних та соціальних факторів виробництва. За визначенням К.М. Дідура та Н.В. Яцини, аграрне підприємництво являє собою самостійну ініціативну діяльність суб'єктів господарювання, спрямовану на виробництво сільськогосподарської продукції, виконання робіт і надання послуг з метою отримання прибутку в умовах ризику та невизначеності. Ключовою особливістю аграрного підприємництва є його залежність від природно-кліматичних умов, біологічних циклів розвитку рослин і тварин, що суттєво відрізняє його від підприємницької діяльності в інших галузях економіки [10].

Дослідження вітчизняних науковців, зокрема Р.В. Тульчинського, О.М. Бородіної, І.В. Прокопи М.Й. Маліка та ін. дозволяють виокремити фундаментальні характеристики підприємництва в аграрній сфері. По-перше, це сезонність виробничого процесу, що зумовлює нерівномірність надходження доходів та необхідність формування значних обігових коштів на початку виробничого циклу. По-друге, значна тривалість обороту капіталу порівняно з іншими галузями економіки, що особливо характерно для галузей тваринництва та садівництва. По-третє, територіальна розосередженість виробництва та значна роль земельних ресурсів як головного засобу виробництва, що не має вартісної та фізичної зношуваності за умови раціонального використання [28, с. 487; 29].

В. В. Скрипник та І. М. Суліма та ін. наголошують на тому, що специфіка аграрного підприємництва визначається також значним впливом біологічних ризиків, пов'язаних із хворобами рослин і тварин, шкідниками та несприятливими погодними умовами. Ці чинники формують підвищений рівень підприємницького ризику в аграрній сфері порівняно з промисловістю чи

сферою послуг, що потребує розробки специфічних механізмів страхування та державної підтримки. Водночас Ю. М. Сагачко, Л. В. Тешева та ін. підкреслюють, що сучасне аграрне підприємництво характеризується посиленням інноваційної складової, впровадженням цифрових технологій точного землеробства, автоматизацією виробничих процесів та інтеграцією у глобальні ланцюги створення вартості [25, с. 218; 26, с. 20; 27, с. 95-96].

Дослідження Т. Г. Маренич, О. В. Смігунової та ін. свідчать, що великі аграрні підприємства, включаючи агрохолдинги, демонструють переваги масштабу виробництва, доступ до сучасних технологій та фінансових ресурсів, здатність здійснювати експортні операції. Водночас малі форми господарювання, зокрема фермерські та особисті селянські господарства, характеризуються більшою гнучкістю, можливістю швидкої адаптації до змін ринкової кон'юнктури. При цьому В. Міракін обґрунтовує необхідність розвитку кооперативних форм господарювання як механізму об'єднання зусиль дрібних товаровиробників для підвищення конкурентоспроможності та ефективності використання ресурсів [18, с. 120-122; 19, с. 308].

В цілому, біологічний характер виробничих процесів у сільському господарстві є принциповою особливістю аграрного підприємництва. Виробництво сільськогосподарської продукції базується на використанні живих організмів – рослин і тварин, розвиток яких підпорядкований біологічним законам. Це означає, що виробничий процес не може бути довільно прискорений або зупинений без негативних наслідків, як це можливо у промисловості. Вегетаційний період рослин та цикли відтворення тварин визначають ритмічність виробництва та створюють об'єктивні обмеження для управлінських рішень. Біологічна природа виробництва також зумовлює високу чутливість результатів до погодно-кліматичних умов, що суттєво підвищує рівень ризиків у аграрному бізнесі порівняно з іншими секторами економіки [4; 29, с. 60-62].

Сезонність виробництва становить ще одну важливу характеристику аграрного підприємництва. Більшість видів сільськогосподарських робіт прив'язана до певних пір року, що створює нерівномірність у використанні

трудових ресурсів, техніки та оборотних коштів протягом року. Така особливість вимагає від аграрних підприємців особливої уваги до планування використання ресурсів, формування резервів та управління фінансовими потоками. Сезонність також впливає на структуру витрат, оскільки певні види витрат концентруються в окремі періоди року, тоді як надходження виручки від реалізації продукції відбувається переважно після збирання врожаю. Це створює потребу в залученні короткострокового фінансування та ускладнює управління оборотним капіталом [9, с. 166].

Тривалий період обігу капіталу є характерною рисою аграрного виробництва, особливо в рослинництві та окремих галузях тваринництва. Від моменту здійснення перших витрат до отримання готової продукції може минати від кількох місяців до декількох років, що значно перевищує тривалість виробничого циклу в більшості інших галузей. У рослинництві виробничий цикл зазвичай становить один рік, у садівництві та виноградарстві період до отримання повноцінного врожаю може сягати п'яти-семи років, а в скотарстві цикл відтворення основного стада також вимірюється роками. Така особливість вимагає значних обсягів авансованого капіталу та уповільнює його оборотність, що впливає на показники рентабельності та ліквідності аграрних підприємств.

Особливості ціноутворення на сільськогосподарську продукцію також суттєво впливають на умови здійснення аграрного підприємництва. Сільськогосподарські товаровиробники, як правило, виступають ціноодержувачами на ринку, оскільки ціни на основні види аграрної продукції формуються під впливом великої кількості виробників та споживачів і окремий суб'єкт господарювання не може суттєво вплинути на ринкову кон'юнктуру. Водночас аграрні підприємства часто стикаються з монопольним або олігопольним становищем постачальників матеріально-технічних ресурсів та переробних підприємств, що створює несприятливі умови для формування доданої вартості саме на рівні первинного виробництва. Ця ситуація в економічній теорії описується як проблема «ножиць цін», коли темпи зростання

витрат на ресурси перевищують темпи зростання цін реалізації сільськогосподарської продукції [14, с. 210-212].

Державне регулювання аграрного сектору має більш виражений характер порівняно з іншими галузями економіки практично в усіх країнах світу. Це зумовлено стратегічною важливістю продовольчої безпеки, соціальною значущістю села та необхідністю компенсації природних ризиків сільськогосподарського виробництва. Форми державної підтримки включають прямі субсидії, дотації, компенсації, пільгове кредитування, регулювання зовнішньої торгівлі аграрною продукцією. У країнах Європейського Союзу діє Спільна аграрна політика, яка передбачає значну підтримку фермерських господарств. У США реалізуються програми підтримки доходів фермерів та страхування врожаїв. В Україні система державної підтримки аграрного сектору перебуває в процесі формування та адаптації до європейських стандартів.

Оцінювання ефективності підприємницької діяльності аграрних підприємств вимагає використання системи взаємопов'язаних показників, які відображають різні аспекти функціонування господарюючих суб'єктів. Поняття ефективності в економічній теорії трактується як співвідношення отриманих результатів до використаних для їх досягнення ресурсів. Водночас для аграрних підприємств необхідно враховувати не лише економічний, але й соціальний та екологічний аспекти діяльності, що зумовлює необхідність формування комплексної системи оцінювання. Показники ефективності можна класифікувати за різними ознаками, зокрема за об'єктом оцінювання, видами ресурсів, напрямками використання, рівнем узагальнення [15-16; 22, с. 82-84].

Економічна ефективність характеризує результативність використання економічних ресурсів підприємства та визначається через систему фінансових показників. Основним узагальнюючим показником економічної ефективності виступає прибутковість або рентабельність, яка показує величину прибутку в розрахунку на одиницю витрачених ресурсів чи отриманих доходів. Таблиця 1.1 систематизує основні групи показників економічної ефективності аграрних підприємств та їх економічний зміст.

Таблиця 1.1 – Система показників економічної ефективності підприємницької діяльності аграрних підприємств

Група показників	Конкретні показники	Економічний зміст	Формула розрахунку
Показники прибутковості	Рентабельність активів (ROA)	Ефективність використання всіх активів підприємства	Чистий прибуток / Середня вартість активів $\times 100\%$
	Рентабельність власного капіталу (ROE)	Прибутковість інвестицій власників	Чистий прибуток / Власний капітал $\times 100\%$
	Рентабельність продажу	Частка прибутку в доходах від реалізації	Прибуток від реалізації / Виручка $\times 100\%$
	Рентабельність виробництва	Прибутковість виробничої діяльності	Прибуток від реалізації / Собівартість $\times 100\%$
Показники ділової активності	Коефіцієнт оборотності активів	Інтенсивність використання активів	Виручка / Середня вартість активів
	Тривалість операційного циклу	Період обігу коштів у виробництві	Період обігу запасів + Період обігу дебіторської заборгованості
	Продуктивність праці	Обсяг виробництва на одного працівника	Вартість валової продукції / Чисельність працівників
Показники фінансової стійкості	Коефіцієнт автономії	Частка власного капіталу в пасивах	Власний капітал / Валюта балансу
	Коефіцієнт фінансової залежності	Рівень залежності від позикових коштів	Зобов'язання / Власний капітал
Показники ліквідності	Коефіцієнт поточної ліквідності	Здатність погашати поточні зобов'язання	Оборотні активи / Поточні зобов'язання
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Здатність негайно погасити зобов'язання	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання

Джерело: складено автором на основі [13; 18; 22]

Як видно з таблиці 1.1, показники прибутковості відображають кінцевий результат діяльності підприємства через різні аспекти формування та використання прибутку. Рентабельність активів показує, скільки прибутку генерує кожна гривня вкладених в підприємство коштів незалежно від джерела їх формування. Цей показник особливо важливий для порівняння ефективності підприємств різних розмірів та організаційно-правових форм. Рентабельність власного капіталу характеризує прибутковість вкладень власників і є ключовим показником інвестиційної привабливості підприємства. Рентабельність продажу

демонструє ефективність цінової політики та здатність підприємства контролювати витрати.

Показники ділової активності характеризують інтенсивність використання ресурсів підприємства та швидкість обігу капіталу. Для аграрних підприємств ці показники мають особливе значення через тривалість виробничого циклу та сезонність виробництва. Коефіцієнт оборотності активів показує, скільки разів протягом аналізованого періоду повністю обертаються активи підприємства, генеруючи виручку. Високе значення цього показника свідчить про ефективне використання ресурсів, однак для аграрних підприємств нормативні значення будуть нижчими порівняно з торговельними або сервісними компаніями через специфіку галузі. Тривалість операційного циклу вимірює період часу від моменту придбання виробничих запасів до отримання грошових коштів від реалізації готової продукції. Скорочення цього показника сприяє підвищенню ефективності використання оборотного капіталу [22].

Показники фінансової стійкості відображають структуру капіталу підприємства та його здатність функціонувати в довгостроковій перспективі. Коефіцієнт автономії характеризує ступінь незалежності підприємства від зовнішніх кредиторів і вважається достатнім при значенні понад 0,5, що означає переважання власних джерел фінансування. Для аграрних підприємств, які потребують значних капітальних вкладень у землю, техніку та тривалі виробничі цикли, високий рівень автономії є особливо важливим для забезпечення стабільності функціонування. Коефіцієнт фінансової залежності показує співвідношення залучених та власних коштів і дозволяє оцінити рівень фінансового ризику [13; 22].

Показники ліквідності характеризують спроможність підприємства своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Коефіцієнт поточної ліквідності відображає загальну платоспроможність і вважається нормальним при значенні від 1,5 до 2,5. Для аграрних підприємств цей показник може суттєво коливатися протягом року через сезонність виробництва, тому його аналіз доцільно проводити з урахуванням особливостей виробничого циклу

конкретного господарства. Коефіцієнт швидкої ліквідності дозволяє оцінити здатність підприємства негайно погасити поточні зобов'язання без реалізації виробничих запасів, що особливо актуально в періоди фінансової нестабільності.

Методичні підходи до оцінювання ефективності функціонування суб'єктів аграрного бізнесу розвивалися паралельно з еволюцією економічної теорії та практики управління підприємствами. У сучасній науковій літературі виділяють декілька основних методичних підходів, кожен з яких має свої переваги та обмеження. Ресурсний підхід базується на оцінюванні ефективності використання окремих видів ресурсів підприємства, таких як земля, праця, капітал. Цей підхід є традиційним для аграрної економіки і передбачає розрахунок часткових показників ефективності: продуктивності праці, фондівіддачі, землевіддачі. Перевагою ресурсного підходу є його простота та зрозумілість, можливість виявлення резервів підвищення ефективності використання конкретних ресурсів. Водночас він не дає цілісної картини ефективності підприємства, оскільки високі показники використання одного ресурсу можуть поєднуватися з низькою ефективністю використання інших.

Витратний підхід орієнтується на аналіз структури та динаміки витрат виробництва, пошук шляхів їх оптимізації. В рамках цього підходу ефективність визначається як здатність підприємства мінімізувати витрати на виробництво одиниці продукції при заданому рівні якості. Основними інструментами витратного підходу є аналіз беззбитковості, калькулювання собівартості продукції, факторний аналіз відхилень фактичних витрат від планових або нормативних. Цей підхід широко використовується в практиці управлінського обліку аграрних підприємств і дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо структури виробництва, ціноутворення, вибору постачальників. Обмеженням витратного підходу є його орієнтація переважно на внутрішні процеси підприємства без достатньої уваги до ринкових чинників та стратегічних аспектів розвитку. Результатний підхід акцентує увагу на кінцевих результатах діяльності підприємства, які вимірюються через прибуток, обсяги реалізації, частку ринку, вартість бізнесу. Цей підхід отримав широке розповсюдження в

сучасній теорії фінансового менеджменту і передбачає використання показників прибутковості, рентабельності, економічної доданої вартості. Результатний підхід дозволяє оцінити загальну ефективність підприємства з позиції досягнення його головної мети – максимізації добробуту власників. Для аграрних підприємств застосування цього підходу ускладнюється значними коливаннями фінансових результатів через вплив природно-кліматичних чинників, що вимагає аналізу показників у динаміці за декілька років [17; 27].

Комплексний підхід передбачає одночасне використання різних груп показників та критеріїв оцінювання ефективності, що дозволяє отримати всебічну характеристику діяльності підприємства. Цей підхід реалізується через побудову системи збалансованих показників, яка включає фінансові та нефінансові індикатори, кількісні та якісні характеристики. Таблиця 1.2 ілюструє структуру комплексної оцінки ефективності аграрних підприємств за різними напрямками.

Таблиця 1.2 – Комплексна система оцінки ефективності аграрних підприємств

Напрямок оцінювання	Ключові показники	Метод розрахунку	Інтерпретація результатів
Виробнича ефективність	Урожайність культур, продуктивність тварин, вихід продукції з 1 га	Обсяг виробництва / площа або поголів'я	Відображає технологічний рівень виробництва
Економічна ефективність	Прибуток, рентабельність, собівартість продукції	Фінансові коефіцієнти на основі звітності	Характеризує фінансовий результат діяльності
Ресурсна ефективність	Фондовіддача, матеріаломісткість, енергоємність	Результат / витрати ресурсів	Показує ефективність використання ресурсів
Соціальна ефективність	Рівень оплати праці, зайнятість населення, умови праці	Соціологічні та статистичні методи	Відображає соціальний вплив підприємства
Екологічна ефективність	Викиди, відходи, стан ґрунтів, біорізноманіття	Моніторинг екологічних показників	Характеризує екологічну відповідальність
Інноваційна активність	Впровадження нових технологій, витрати на НДДКР	Частка інноваційної продукції, кількість впроваджень	Показує інноваційний потенціал розвитку

Джерело: складено автором на основі [17; 27]

Як показано в таблиці 1.2, комплексна оцінка ефективності охоплює різні аспекти діяльності аграрного підприємства. Виробнича ефективність відображає результативність агротехнологічних процесів і значною мірою визначається природними умовами господарювання, рівнем застосування сучасних технологій, якістю матеріально-технічної бази. Економічна ефективність узагальнює фінансові результати і показує здатність підприємства генерувати прибуток та створювати вартість для власників. Ресурсна ефективність характеризує раціональність використання обмежених ресурсів, що особливо важливо в умовах зростання цін на енергоносії, добрива та технічні засоби. Соціальна ефективність відображає внесок підприємства у розвиток сільських територій, забезпечення зайнятості та підвищення рівня життя працівників. Екологічна ефективність характеризує відповідальність підприємства за збереження навколишнього середовища та відтворення природних ресурсів, що стає дедалі важливішим критерієм в контексті глобальних екологічних викликів. Інноваційна активність показує здатність підприємства до впровадження нових технологій, продуктів та організаційних рішень, що є ключовим чинником довгострокової конкурентоспроможності [13; 17; 27].

Порівняльний підхід до оцінювання ефективності передбачає зіставлення показників підприємства з певними еталонами або базами порівняння. Такими базами можуть виступати показники інших підприємств галузі, середньогалузеві або регіональні показники, нормативні значення, показники попередніх періодів. Бенчмаркінг як різновид порівняльного підходу дозволяє виявити кращі практики в галузі та визначити напрями вдосконалення власної діяльності. Для аграрних підприємств порівняльний аналіз ускладнюється значною диференціацією природно-економічних умов господарювання, різноманіттям організаційно-правових форм та спеціалізації. Тому при використанні цього підходу необхідно формувати групи порівняння з підприємств, які функціонують у подібних умовах [1-2].

Зарубіжний досвід оцінювання ефективності аграрних підприємств демонструє широке використання стандартизованих методик та систем

показників. У країнах Європейського Союзу функціонує система інформаційної мережі фермерських господарств, яка збирає детальну інформацію про виробничо-економічну діяльність типових ферм та формує базу для порівняльного аналізу. Ця система дозволяє оцінювати ефективність використання субсидій, розробляти заходи аграрної політики, надавати консультаційну підтримку фермерам. У США широко застосовуються комп'ютерні програми фінансового аналізу ферм, які дозволяють оперативно оцінювати показники ефективності та моделювати наслідки управлінських рішень. Австралійський досвід характеризується акцентом на екологічних показниках та сталому використанні природних ресурсів, що відповідає специфіці засушливого клімату континенту [5-6].

Вітчизняна практика оцінювання ефективності аграрних підприємств базується на традиціях радянської системи економічного аналізу з поступовою адаптацією до міжнародних стандартів обліку та звітності. Позитивним аспектом українського досвіду є детальність первинного обліку виробничих процесів у сільському господарстві, наявність галузевих форм звітності, що дозволяють проводити поглиблений аналіз ефективності окремих галузей та видів продукції. Водночас негативними рисами є недостатня автоматизація збору та обробки інформації, особливо на малих підприємствах, обмежений доступ до порівняльної інформації через відсутність централізованих баз даних, недостатня увага до нефінансових аспектів ефективності. Актуальним завданням є впровадження сучасних інформаційних систем управління, які б інтегрували дані виробничого та фінансового обліку та надавали керівникам інструменти для оперативного моніторингу ключових показників ефективності.

В цілому ж сучасна методика оцінювання ефективності повинна забезпечувати баланс між економічними, соціальними та екологічними цілями аграрного підприємництва, що відповідає концепції відповідального та сталого господарювання.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА І АНАЛІЗ СТАНУ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСП «СЛОБОЖАНЩИНА АГРО»

2.1 Організаційно - економічна характеристика підприємства

Сільськогосподарське підприємство приватної форми власності «Слобожанщина Агро» здійснює свою діяльність на території смт. Улянівка, що знаходиться в Сумському районі Сумської області. Офіційну реєстрацію підприємство отримало у лютому 2001 року.

Підприємство є складовою частиною Групи компаній ІМС S.A., яка володіє значними земельними активами, розташованими на території трьох областей України, а саме Сумської, Чернігівської та Полтавської. Сукупний земельний фонд, яким володіє ІМС, досягає 120 тис. га. Розмір статутного капіталу підприємства «Слобожанщина Агро» визначено на рівні 94294,1 тис. грн.

Провідним напрямком господарської діяльності підприємства визначено культивування та збут зернових, бобових та олійних сільськогосподарських культур. Відповідно до національної класифікації видів економічної діяльності, основна спеціалізація підприємства кодифікована як «01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур», що доповнюється супутніми видами господарської діяльності.

Підприємство володіє сучасною матеріально-технічною базою сільськогосподарського призначення, має у своєму розпорядженні кваліфікованих спеціалістів та значні земельні ресурси, що створює передумови для досягнення високих показників ефективності виробництва та забезпечення стабільної якості сільськогосподарської продукції.

Аналіз кадрової структури підприємства демонструє, що загальна штатна чисельність працівників становить 254 особи. Найбільший сегмент трудового колективу представлений виробничим персоналом, чисельність якого досягає

187 осіб, що складає 73,6% від загального штату. Управлінська ланка та керівництво налічують 18 працівників, що відповідає 7,1% від усієї чисельності персоналу.

Аналізуючи динаміку загального обсягу товарної продукції сільського господарства та послуг ПСП «Слобожанщина Агро», (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 - Обсяг і структура товарної продукції ПСП «Слобожанщина Агро»

Назва галузей та видів продукції	2022 р.		2023 р.		2024 р.		В середньому за 3 роки	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Продукція рослинництва - всього	776141,9	96,7	835250,9	95,1	2102696,4	98,0	1238029,7	97,0
Пшениця	72923,1	9,4	153036,1	18,3	409323,3	19,5	211760,9	17,1
Кукурудза на зерно	446785,5	57,6	617041,2	73,9	1301396,0	61,9	788407,6	63,7
Насіння соняшнику	256433,3	33,0	65173,5	7,8	391977,1	18,6	237861,3	19,2
Послуги в сільському господарстві	26133,0	3,3	43213,0	4,9	43642,0	2,0	37662,7	3,0
Продукція сільського господарства і послуги - всього	802274,9	100,0	878463,9	100,0	2146338,4	100,0	1275692,4	100

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Спостерігається стійка тенденція до зростання протягом досліджуваного періоду. У 2022 році загальний обсяг становив 802274,9 тис. грн., у 2023 році відбулося помірне зростання до 878463,9 тис. грн., що становить приріст на 9,5%. Найбільш значне зростання зафіксовано у 2024 році, коли обсяг товарної продукції досяг 2146338,4 тис. грн., що майже в 2,4 рази перевищує показник 2023 року та в 2,7 рази показник 2022 року. Структурний аналіз свідчить про абсолютне домінування продукції рослинництва у загальному обсязі товарної продукції підприємства. Частка рослинництва залишається стабільно високою протягом усього періоду: 96,7% у 2022 році, 95,1% у 2023 році та 98,0% у 2024

році. У середньому за три роки частка продукції рослинництва становить 97,0%, що підтверджує чітку спеціалізацію підприємства на цьому напрямі діяльності.

Серед культур рослинництва найбільшу частку займає кукурудза на зерно, яка демонструє найстабільніші показники у структурі виробництва. У 2022 році її частка становила 57,6%, у 2023 році зросла до 73,9%, а у 2024 році дещо знизилася до 61,9%. У середньому за три роки кукурудза займає 63,7% у загальній структурі товарної продукції, що свідчить про її ключову роль у виробничій діяльності підприємства. В абсолютному вираженні обсяги виробництва кукурудзи зросли з 446785,5 тис. грн. у 2022 році до 1301396,0 тис. грн. у 2024 році.

Аграрне виробництво неможливо уявити без такого важливого ресурсу як земля. Оскільки вона виступає головним виробничим фактором у сільському господарстві, варто глибше розглянути характеристики та структуру земельних ресурсів.

Проведемо оцінку наявності земельних ресурсів та їх структури в ПСП «Слобожанщина Агро» за даними таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 - Склад і структура земельних угідь в ПСП «Слобожанщина Агро»

Категорії працівників	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення (+,-) звітнього року від базисного	
	га	%	га	%	га	%	натур. одиниць	%
Сільськогосподарські угіддя – всього	10 581,2	100	9 904,7	100	9 824,7	100	-756,5	-7,1
з них:								
- рілля	10 581,2	100	9 904,7	100	9 824,7	100	-756,5	-7,1
Інші угіддя	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Загальна земельна площа	10 581,2	100	9 904,7	100	9 824,7	100	-756,5	-7,1

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Аналіз даних таблиці 2.2 щодо складу і структури земельних угідь ПСП «Слобожанщина Агро» протягом 2022-2024 років демонструє чітку динаміку

змін у земельному фонді підприємства. У 2022 році загальна площа сільськогосподарських угідь становила 10 581,2 га, проте в наступні роки спостерігається послідовне зменшення цього показника. У 2023 році площа скоротилася до 9 904,7 га, а в 2024 році досягла позначки 9 824,7 га. Таким чином, за досліджуваній трирічний період загальне скорочення земельних угідь склало 756,5 га, що у відсотковому вираженні становить 7,1% від початкового значення. Особливістю структури земельного фонду підприємства є повна відсутність інших угідь окрім ріллі, що свідчить про 100% використання земель для вирощування сільськогосподарських культур.

Аналізуючи діяльність ПСП «Слобожанщина Агро» за період 2022-2024 років, можна простежити комплексну динаміку розвитку підприємства через призму змін у структурі основних засобів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 - Перелік основних засобів та їх вартість в ПСП «Слобожанщина Агро»

Назва	Рік			Відхилення (+,-) 2024 р. від 2022 р.	
	2022	2023	2024	тис. грн.	%
Будинки і споруди	439 961,7	438 922,4	486 697,0	46 735,3	10,6
Машини і обладнання	314 102,0	316 486,2	382 492,3	68 390,4	21,8
Транспортні засоби	155 409,3	195 205,0	175 309,0	19 899,6	12,8
Інструменти, прилади, інвентар	134 615,1	132 831,8	132 401,2	-2 213,9	-1,6
Інші основні засоби	42 682,8	53 132,7	41 681,9	-1 001,0	-2,3
Інші необоротні матеріальні засоби	7 661,0	18 480,9	7 355,6	-305,4	-4,0
Матеріальні основні активи, разом	1 094 432,0	1 155 059,0	1 225 937,0	131 505,0	12,0

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Структура та динаміка основних засобів підприємства демонструє селективний підхід до оновлення матеріально-технічної бази. Загальна вартість матеріальних основних активів зросла з 1094,4 млн грн у 2022 році до 1225,9 млн грн у 2024 році, що становить приріст у 131,5 млн грн або 12%. Найбільш суттєве зростання спостерігається у групі машин та обладнання, де приріст склав 68,4 млн грн або 21,8%, що свідчить про активну модернізацію виробничих

потужностей. Позитивну динаміку також демонструють будинки і споруди з приростом 46,7 млн грн (10,6%) та транспортні засоби з приростом 19,9 млн грн (12,8%). Водночас спостерігається скорочення вартості інструментів, приладів та інвентарю на 2,2 млн грн (-1,6%), інших основних засобів на 1 млн грн (-2,3%) та інших необоротних матеріальних засобів на 305,4 тис. грн (-4%), що може свідчити про їх фізичне вибуття або переоцінку.

Техніко-технологічну базу підприємства можна охарактеризувати також як кількісну та якісну сукупність складових частин матеріально-технічної бази, що забезпечує виробництво продукції (виконання робіт) і визначає рівень розвитку всіх елементів процесу виробництва. Досліджуючи економічні показники ПСП «Слобожанщина Агро» за період 2022-2024 років, можна відзначити стійке покращення стану основних виробничих фондів (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 - Забезпеченість основними виробничими фондами та ефективність їх використання в ПСП «Слобожанщина Агро»

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. у % до базисного
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	1127724,5	1124745,5	1190498,0	62773,5
Фондозабезпеченість на 1 га, тис. грн.	106,6	113,6	121,2	14,6
Фондоозброєність, тис. грн.	4388,0	4393,5	4687,0	299,0
Фондовіддача	0,69	0,75	1,77	1,1
Фондоємність	1,45	1,34	0,56	-0,9

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Вартісне вираження основних виробничих засобів зросло з 1127724,5 тис. грн на початку періоду до 1190498,0 тис. грн наприкінці, продемонструвавши приріст у 62773,5 тис. грн. Технічна оснащеність земельних площ також мала тенденцію до зростання, збільшившись із 106,6 тис. грн на гектар у 2022 році до 121,2 тис. грн на гектар у 2024 році, що становить зростання на 14,6%. Технічне забезпечення трудових ресурсів підприємства відображене у показнику фондоозброєності, який зріс із 4388,0 тис. грн до 4687,0 тис. грн, забезпечивши приріст у 299,0 тис. грн. Це свідчить про посилення матеріально-технічної

підтримки робітників підприємства. Найбільші результати спостерігаються у показниках економічної ефективності використання фондів. Коефіцієнт фондівіддачі збільшився з 0,69 до 1,77, що демонструє зростання продуктивності кожної вкладеної у виробничі засоби гривні більш ніж удвічі. Водночас показник фондоємності зменшився з 1,45 до 0,56, що відображає скорочення потреби в основних засобах для виробництва одиниці продукції.

Ефективність використання трудових ресурсів підприємства характеризується вражаючим зростанням продуктивності на фоні незначного скорочення чисельності персоналу (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 - Аналіз ефективності використання трудових ресурсів в ПСП «Слобожанщина Агро»

Показники	Роки			Відхилення 2024/2022	
	2022	2023	2024	Абсолютні	Відносні, %
Обсяг робіт, тис. грн.	380940,0	580853,0	1232641,0	851701,0	223,6
Вартість валової продукції, тис.грн.	778090,0	840709,0	2113051,0	1334961,0	171,6
Середньорічна чисельність працівників, чол.	257	256	254	-3,0	-1,2
Відпрацьовано людино-годин усіма працівниками облікового складу	518112	516096	512064	-6048,0	-1,2
Витрати робочого часу, людино-днів	64764	64512	64008	-756,0	-1,2
Фонд оплати праці, тис. грн.	56313,0	77666,0	92238,0	35925,0	63,8
Середньомісячна заробітна плата, грн.	18259,7	25281,9	30261,8	12002,1	65,7
Продуктивність праці, тис. грн./особу	3027,59	3284,02	8319,10	5291,5	174,8
Продуктивність праці, тис. грн./особу (за обсягами)	1482,26	2268,96	4852,92	3370,7	227,4
Середньогодинний виробіток, грн./людино-год.	1501,78	1628,98	4126,54	2624,8	174,8

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

При зменшенні середньорічної чисельності працівників лише на 3 особи (з 257 до 254 осіб), вартість валової продукції зросла з 778,1 млн грн до 2113,1 млн грн, тобто на 1335 млн грн або 171,6%. Обсяг робіт збільшився ще більш стрімко

- з 380,9 млн грн до 1232,6 млн грн, що становить приріст у 223,6%. Це призвело до суттєвого зростання продуктивності праці, яка збільшилася з 3027,59 тис. грн на особу до 8319,1 тис. грн на особу, тобто на 174,8%. Середньогодинний виробіток зріс з 1501,78 грн до 4126,54 грн на людину-годину, що також становить приріст у 174,8%. Важливо відзначити, що таке зростання продуктивності супроводжувалося адекватним підвищенням оплати праці. Фонд оплати праці збільшився з 56,3 млн грн до 92,2 млн грн (на 63,8%), а середньомісячна заробітна плата зросла з 18259,7 грн до 30261,8 грн, що становить приріст у 65,7%. Хоча темпи зростання заробітної плати відстають від темпів зростання продуктивності праці, що є позитивним фактором для рентабельності підприємства, рівень оплати праці демонструє значне покращення умов для працівників.

Аналіз фінансових результатів та рентабельності операційної діяльності ПСП «Слобожанщина Агро» за 2022-2024 роки демонструє суттєве зростання масштабів діяльності підприємства. Чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 1 334 961,0 тис. грн або на 171,6%, досягнувши 2 113 051,0 тис. грн у 2024 році (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 - Фінансові результати і рентабельність операційної діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»

Показник	Рік			Динаміка	
	2022	2023	2024	абсолютна	відносна, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	778 090,0	840 709,0	2 113 051,0	1 334 961,0	171,6
Інші операційні доходи	26 133,0	43 213,0	43 642,0	17 509,0	67,0
Інші доходи	18 858,0	42 566,0	35 190,0	16 332,0	86,6
Разом доходи	823 081,0	926 488,0	2 191 883,0	1 368 802,0	166,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	380 940,0	580 853,0	1 232 641,0	851 701,0	223,6
Інші операційні витрати	185 257,0	219 479,0	387 485,0	202 228,0	109,2
Інші витрати	46 919,0	69 106,0	72 522,0	25 603,0	54,6
Разом витрати	613 116,0	869 438,0	1 692 648,0	1 079 532,0	176,1

Продовження таблиці 2.6

Показник	Рік			Динаміка	
	2022	2023	2024	абсолютна	відносна, %
Фінансовий результат до оподаткування	209 965,0	57 050,0	499 235,0	289 270,0	137,8
Чистий прибуток (збиток)	209 965,0	57 050,0	499 235,0	289 270,0	137,8
Рівень рентабельності, %	55,12	9,82	40,50	-	-14,6

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Одночасно спостерігається зростання витрат: собівартість реалізованої продукції зросла на 223,6%, інші операційні витрати — на 109,2%, а інші витрати — на 54,6%. Незважаючи на це, фінансовий результат до оподаткування та чистий прибуток демонструють позитивну динаміку, збільшившись на 289 270,0 тис. грн або 137,8% за аналізований період. Проте рівень рентабельності знизився з 55,12% у 2022 році до 40,50% у 2024 році, що становить зменшення на 14,6 відсоткових пункти.

Підсумовуючи, можна відзначити, що підприємство демонструє значне зростання обсягів діяльності та абсолютних показників прибутку, але водночас спостерігається певне зниження ефективності господарювання, що відображається у падінні рівня рентабельності.

В цілому, ПСП «Слобожанщина Агро» являє собою ефективне сільськогосподарське підприємство з чітко вираженою виробничою орієнтацією. Домінування виробничого персоналу у структурі кадрів підтверджує спрямованість на безпосереднє створення сільськогосподарської продукції. Належність до великої аграрної групи компаній забезпечує підприємству стабільність та можливості для розвитку. Наявність сучасної техніки, кваліфікованих кадрів та значного земельного банку формує міцну основу для успішного функціонування підприємства у сфері виробництва зернових, бобових та олійних культур.

2.2 Аналіз фінансово-економічних показників ефективності підприємницької діяльності підприємства

ПСП «Слобожанщина Агро» здійснює свою діяльність в умовах динамічного ринкового середовища, що вимагає постійного моніторингу фінансово-економічних показників та швидкого реагування на зміни зовнішніх і внутрішніх факторів впливу. Дослідження ефективності підприємницької діяльності включає аналіз показників рентабельності, які відображають прибутковість операцій, оцінку платоспроможності та ліквідності, що характеризують здатність підприємства виконувати короткострокові зобов'язання, вивчення фінансової стійкості, яка свідчить про стабільність фінансового стану, а також дослідження ділової активності, що демонструє ефективність використання наявних ресурсів. Комплексний підхід до аналізу цих показників дозволяє сформувати цілісне уявлення про результативність господарської діяльності підприємства та визначити напрями її оптимізації.

Показники рентабельності є ключовими індикаторами ефективності господарської діяльності будь-якого підприємства, оскільки вони характеризують здатність генерувати прибуток від використання різних видів ресурсів та здійснення операційної діяльності. Дослідження динаміки показників рентабельності ПСП «Слобожанщина Агро» за період 2022-2024 років дозволяє виявити тенденції розвитку підприємства та оцінити ефективність управлінських рішень.

Аналіз даних таблиці 2.1 свідчить про значну нестабільність показників рентабельності протягом досліджуваного періоду. Коефіцієнт рентабельності продажу демонструє негативну динаміку, знизившись з 0,270 у 2022 році до 0,211 у 2024 році, що означає зменшення частки прибутку в кожній гривні виручки на 5,9 відсоткових пункти. Особливо критичним був 2023 рік, коли показник впав до 0,077, що свідчить про суттєве погіршення ефективності продажів. Така динаміка пов'язана зі зростанням собівартості реалізованої продукції, зниженням

цін на сільськогосподарську продукцію та збільшенням операційних витрат підприємства.

Таблиця 2.7 - Показники рентабельності діяльності ПСП «Слобожанщина Агро» за 2022-2024 роки

Назва показника	Рік			Зміна 2024/2022, (+/-)
	2022	2023	2024	
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,270	0,077	0,211	-0,059
Коефіцієнт рентабельності капіталу (активів)	0,078	0,020	0,125	+0,048
Коефіцієнт рентабельності власних коштів	0,137	0,037	0,235	+0,098
Коефіцієнт рентабельності виробничих фондів	0,143	0,041	0,262	+0,119
Коефіцієнт рентабельності капіталізації	0,085	0,023	0,148	+0,063
Рентабельність реалізованої продукції, %	104	45	71	-33
Рентабельність господарської діяльності, %	55	10	41	-15

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Водночас, коефіцієнт рентабельності капіталу демонструє позитивну тенденцію, збільшившись з 0,078 до 0,125, що означає приріст на 0,048 пункти або більше ніж на 60%. Це свідчить про покращення ефективності використання всіх активів підприємства для генерування прибутку. Ще більш виразною є динаміка коефіцієнта рентабельності власних коштів, який зріс з 0,137 до 0,235, тобто майже на 72%. Такий суттєвий приріст вказує на зростання віддачі від власного капіталу та підвищення інвестиційної привабливості підприємства для його власників.

Рентабельність реалізованої продукції, незважаючи на зниження з 104% до 71%, залишається на досить високому рівні, що означає отримання 71 копійки прибутку на кожну гривню витрат. Рентабельність господарської діяльності також знизилась з 55% до 41%, проте зберігає позитивне значення, що вказує на загальну прибутковість операцій підприємства.

Платоспроможність та ліквідність підприємства є критично важливими характеристиками його фінансового стану, оскільки вони визначають здатність своєчасно погашати короткострокові зобов'язання та підтримувати безперервність господарської діяльності. Недостатній рівень ліквідності може

призвести до фінансових труднощів, втрати довіри кредиторів та партнерів, а в крайніх випадках - до неплатоспроможності та банкрутства.

Таблиця 2.8 - Показники платоспроможності та ліквідності ПСП «Слобожанщина Агро» за 2022-2024 роки

Назва показника	Рік			Зміна 2024/2022, (+/-)	Нормативне значення
	2022	2023	2024		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,75	0,64	0,00	-0,75	$\geq 0,2-0,35$
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,92	0,69	0,08	-0,84	$\geq 0,6-0,8$
Коефіцієнт поточної ліквідності	5,75	3,58	4,80	-0,94	$\geq 1,5-2,5$
Питома вага запасів у короткострокових зобов'язаннях	0,95	1,04	0,81	-0,14	-
Власні оборотні кошти, тис. грн.	446522,0	497126,0	575021,0	+128499	> 0
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,27	0,22	0,27	0,00	$\geq 0,1$
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,48	0,81	0,00	-0,48	0,2-0,5

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Аналіз показників ліквідності, представлених у таблиці 2.2, виявляє нестійкі тенденції у фінансовому стані підприємства. Коефіцієнт абсолютної ліквідності знизився з 0,75 у 2022 році до нульового значення у 2024 році, що свідчить про повну відсутність високоліквідних активів для негайного погашення поточних зобов'язань. У 2022 році підприємство могло миттєво погасити 75% своїх короткострокових боргів за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, що значно перевищувало нормативне значення 0,2-0,35, однак до 2024 року ця здатність була повністю втрачена.

Коефіцієнт термінової ліквідності також продемонстрував драматичне падіння з 0,92 до 0,08, що означає критичне зниження спроможності підприємства погашати поточні зобов'язання за рахунок високоліквідних активів. Якщо у 2022 році показник перевищував рекомендоване значення 0,6-0,8, то у 2024 році він опустився значно нижче мінімального порогу, що вказує

на серйозні проблеми з платоспроможністю. Таке зниження може бути пов'язане з відволіканням коштів у виробничі запаси або дебіторську заборгованість.

Питома вага запасів у структурі короткострокових зобов'язань знизилась з 0,95 до 0,81, що є позитивною тенденцією, оскільки свідчить про зменшення імобілізації коштів у матеріальних оборотних активах. Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів знизився з 0,48 до 0,00, що вказує на відсутність абсолютно ліквідних активів у складі власних оборотних коштів та знижує гнучкість фінансової політики підприємства.

Фінансова стійкість підприємства характеризує стабільність його фінансового становища в довгостроковій перспективі, ступінь незалежності від зовнішніх джерел фінансування та здатність зберігати рівновагу між власним та позиковим капіталом. Висока фінансова стійкість забезпечує підприємству свободу маневру у прийнятті стратегічних рішень та знижує ризик банкрутства.

Таблиця 2.9 - Показники фінансової стійкості ПСП «Слобожанщина Агро» за 2022-2024 роки

Назва показника	Рік			Зміна 2024/2022, (+/-)	Оптимальне значення
	2022	2023	2024		
Коефіцієнт автономії	0,58	0,50	0,56	-0,02	$\geq 0,5$
Коефіцієнт фінансової залежності	0,73	0,99	0,78	+0,05	$\leq 0,5$
Питома вага дебіторської заборгованості у вартості майна	0,31	0,30	0,49	+0,17	-
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	1,38	1,01	1,29	-0,09	$\geq 1,0$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,82	0,91	0,84	+0,02	0,2-0,5
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,83	0,72	0,79	-0,03	$\geq 0,1$
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,90	0,82	0,88	-0,02	$\geq 0,7-0,8$

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Дані таблиці 2.9 свідчать про загалом стабільний фінансовий стан підприємства з високим рівнем фінансової незалежності. Коефіцієнт автономії, який характеризує частку власного капіталу в загальній вартості активів, хоча і знизився незначно з 0,58 до 0,56, але залишається на рівні, що перевищує

мінімально рекомендоване значення 0,5. Це означає, що 56% активів підприємства сформовані за рахунок власних джерел, що забезпечує достатній рівень фінансової незалежності від зовнішніх кредиторів.

Критичним моментом було зниження коефіцієнта автономії у 2023 році до 0,50, що знаходилося на межі рекомендованого значення та могло свідчити про тимчасове погіршення фінансової стійкості. Однак відновлення показника до 0,56 у 2024 році вказує на подолання кризових явищ та стабілізацію фінансового стану. Коефіцієнт фінансової залежності зріс з 0,73 до 0,78, що відображає збільшення ролі позикового капіталу у фінансуванні активів, проте не досягає критичного рівня.

Особливу увагу привертає суттєве зростання питомої ваги дебіторської заборгованості у вартості майна з 0,31 до 0,49, що становить приріст майже 17 відсоткових пунктів. Це означає, що майже половина активів підприємства іммобілізована у розрахунках з покупцями та замовниками, що знижує фінансову гнучкість та збільшує ризики неповернення коштів. Таке зростання може бути наслідком розширення обсягів реалізації продукції з відстрочкою платежу або погіршення платіжної дисципліни контрагентів.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами залишається на високому рівні 0,79, що у вісім разів перевищує мінімальне нормативне значення 0,1. Це означає, що майже 80% оборотних активів фінансуються за рахунок власних джерел, що значно знижує фінансові ризики та залежність від короткострокових кредитів. Коефіцієнт фінансової стійкості знизився з 0,90 до 0,88, але залишається на високому рівні, що перевищує рекомендоване значення 0,7-0,8, свідчаючи про стабільність довгострокових джерел фінансування.

Показники ділової активності характеризують ефективність використання підприємством наявних ресурсів, швидкість обігу капіталу та інтенсивність господарських операцій. Високий рівень ділової активності свідчить про динамічний розвиток підприємства, раціональне управління активами та здатність генерувати виручку з мінімальними затримками в операційному циклі.

Таблиця 2.10 - Показники ділової активності ПСП «Слобожанщина Агро»
за 2022-2024 роки

Назва показника	Рік			Зміна 2024/2022, (+/-)
	2022	2023	2024	
Загальний коефіцієнт оборотності	0,288	0,262	0,595	+0,307
Середній період обороту активів, днів	1269	1395	613	-656
Оборотність запасів, разів	2	2	4	+2
Середній період обороту запасів, днів	158	203	88	-70
Оборотність дебіторської заборгованості, разів	1	1	2	+1
Середній період погашення дебіторської заборгованості, днів	402	424	240	-162
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,3	0,3	0,6	+0,3
Середній період обороту власних коштів, днів	717	749	327	-390
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	9,8	3,0	7,1	-2,7
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	37	123	51	+14

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Аналіз показників ділової активності, наведених у таблиці 2.10, демонструє значне прискорення операційного циклу підприємства у 2024 році порівняно з попередніми періодами. Загальний коефіцієнт оборотності активів зріс з 0,288 у 2022 році до 0,595 у 2024 році, що означає приріст більш ніж удвічі. Це свідчить про суттєве підвищення ефективності використання всіх видів активів для генерування виручки. Відповідно, середній період обороту активів скоротився з 1269 днів до 613 днів, тобто зменшився на 656 днів або майже вдвічі. Таке прискорення оборотності є надзвичайно позитивною тенденцією, оскільки дозволяє підприємству швидше повертати вкладені кошти та реінвестувати їх у подальший розвиток.

Оборотність дебіторської заборгованості також подвоїлась з 1 до 2 оборотів на рік, що вказує на поліпшення роботи з покупцями та прискорення надходження платежів. Середній період погашення дебіторської заборгованості скоротився з 402 до 240 днів, тобто зменшився на 162 дні або 40%. Хоча показник 240 днів все ще залишається досить високим і означає, що підприємство в середньому очікує оплату протягом восьми місяців, тенденція до його зниження

є позитивною та свідчить про посилення фінансової дисципліни контрагентів або застосування більш жорсткої кредитної політики.

Цікавою є динаміка показників оборотності кредиторської заборгованості. Коефіцієнт оборотності знизився з 9,8 у 2022 році до 7,1 у 2024 році через різкий спад до 3,0 оборотів у 2023 році. Відповідно, строк погашення кредиторської заборгованості збільшився з 37 до 51 дня, пройшовши через піковий період 123 дні у 2023 році. Враховуючи загальну позитивну динаміку інших показників, можна припустити, що подовження термінів оплати є результатом політики управління оборотним капіталом.

Для комплексної оцінки ефективності діяльності підприємства доцільно провести зіставлення динаміки різних груп показників та виявити взаємозв'язки між ними. Інтегрований підхід дозволяє побачити цілісну картину фінансово-економічного стану та визначити ключові фактори, що впливають на результативність господарювання.

Таблиця 2.11 - Темпи зростання ключових фінансових показників ПСП «Слобожанщина Агро» у 2024 році до 2022 року, %

Група показників	Показник	Темп зростання, %
Рентабельність	Рентабельність капіталу	+61,5
Рентабельність	Рентабельність власних коштів	+71,5
Рентабельність	Рентабельність виробничих фондів	+83,2
Ліквідність	Власні оборотні кошти	+28,8
Ділова активність	Загальний коефіцієнт оборотності	+106,6
Ділова активність	Оборотність запасів	+100,0
Ділова активність	Оборотність дебіторської заборгованості	+100,0
Фінансова стійкість	Коефіцієнт автономії	-3,4

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Дані таблиці 2.11 наочно демонструють, що найбільш динамічно розвивається сфера ділової активності підприємства, де практично всі показники подвоїлися за досліджуваний період. Загальний коефіцієнт оборотності зріс на 107%, що свідчить про революційні зміни в управлінні активами та значне прискорення операційного циклу. Оборотноість запасів та дебіторської

заборгованості збільшилась на 100%, що вказує на кардинальне покращення управління оборотним капіталом.

Показники рентабельності також демонструють вражаючу динаміку, особливо рентабельність виробничих фондів, яка зросла на 83%, та рентабельність власних коштів з приростом 72%. Це свідчить про суттєве підвищення ефективності використання як основних засобів, так і власного капіталу підприємства. Рентабельність капіталу зросла на 62%, що підтверджує загальну тенденцію до покращення результативності господарської діяльності.

Водночас показники фінансової стійкості демонструють відносну стабільність з незначним зниженням коефіцієнта автономії на 3,4%, що не є критичним і не загрожує фінансовій незалежності підприємства. Власні оборотні кошти збільшились на 29%, що забезпечує міцну фінансову базу для поточної діяльності та розширення виробництва.

Комплексна оцінка ефективності використання різних видів ресурсів дозволяє виявити сильні та слабкі сторони господарської діяльності підприємства, а також визначити пріоритетні напрями підвищення результативності.

Таблиця 2.12 - Показники ефективності використання ресурсів ПСП «Слобожанщина Агро»

Вид ресурсів	Показник ефективності	2022 рік	2024 рік	Зміна	Оцінка динаміки
Сукупні активи	Рентабельність активів	7,8%	12,5%	+4,7 п.п.	Значне покращення
Власний капітал	Рентабельність власного капіталу	13,7%	23,5%	+9,8 п.п.	Суттєве зростання
Виробничі фонди	Рентабельність виробничих фондів	14,3%	26,2%	+11,9 п.п.	Найвища динаміка
Запаси	Оборотність запасів	2 обороти	4 обороти	+2 обороти	Подвоєння
Дебіторська заборгованість	Період погашення	402 дні	240 днів	-162 дні	Суттєве прискорення
Власні оборотні кошти	Абсолютна величина	446522 тис. грн.	575021 тис. грн.	+128499 тис. грн.	Зростання на 29%

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Аналіз даних таблиці 2.12 свідчить про комплексне підвищення ефективності використання всіх видів ресурсів підприємства. Найвища динаміка спостерігається у рентабельності виробничих фондів, яка зросла з 14,3% до 26,2%, тобто майже вдвічі.

Проведений комплексний аналіз фінансово-економічних показників ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро» за період 2022-2024 років дозволяє зробити ряд важливих висновків щодо стану та динаміки розвитку підприємства. Загалом фінансово-економічний стан підприємства можна охарактеризувати як стабільний з позитивною динамікою основних показників ефективності, проте з наявністю окремих проблемних аспектів, які потребують управлінської уваги.

Найбільш позитивною тенденцією є значне зростання показників рентабельності, що свідчить про підвищення прибутковості діяльності підприємства. Фінансова стійкість підприємства залишається на задовільному рівні, що підтверджується коефіцієнтом автономії 0,56, який відповідає нормативному значенню, та високим рівнем забезпеченості власними оборотними коштами 0,79.

Таким чином, ПСП «Слобожанщина Агро» демонструє загалом позитивну динаміку розвитку з значним зростанням показників рентабельності та ділової активності, стабільною фінансовою стійкістю, проте з проблемами короткострокової ліквідності та високим рівнем дебіторської заборгованості.

2.3 Оцінка ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»

Ефективність підприємницької діяльності сільськогосподарського підприємства є комплексним показником, що відображає результативність використання виробничих ресурсів, раціональність управлінських рішень та здатність господарюючого суб'єкта генерувати прибуток у конкурентному середовищі. Оцінка ефективності виробництва продукції рослинництва набуває

особливої актуальності в умовах трансформації аграрного сектору економіки України, коли підприємства змушені адаптуватися до мінливих ринкових умов, цінової кон'юнктури та зовнішніх викликів.

ПСП «Слобожанщина Агро» є типовим представником сучасного агробізнесу, що спеціалізується на вирощуванні основних польових культур, тому аналіз результатів його діяльності дозволяє виявити ключові тенденції розвитку галузі та визначити резерви підвищення ефективності виробництва.

Аналіз структури посівних площ ПСП «Слобожанщина Агро» свідчить про зосередження виробничої діяльності на трьох основних культурах: пшениці озимій, кукурудзі та соняшнику. Структурні зміни у 2024 році порівняно з попередніми роками демонструють стратегічну переорієнтацію підприємства, що відображено в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 - Структура посівних площ та валовий збір основних культур у ПСП «Слобожанщина Агро»

Культура	Площа 2022 рік, га	Площа 2024 рік, га	Структура 2024 рік, %	Валовий збір за 2022 рік, ц	Валовий збір за 2024 рік, ц	Темп зростання збору, %
Пшениця озима	1 126,6	2 001,22	20,4	75 111,3	134 317,60	178,8
Кукурудза	6 616,1	5 812,41	59,2	595 907,6	571 705,76	95,9
Соняшник	2 838,6	2 011,10	20,5	91 354,3	64 829,91	71,0
Разом	10 581,18	9 824,73	100,0	762 373,2	770 853,27	101,1

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Отримані розрахунково-аналітичні дані засвідчують суттєве збільшення площі під пшеницею озимою майже вдвічі з одночасним скороченням посівів соняшнику на 29%. При цьому валовий збір пшениці збільшився на 78,8%, що свідчить не лише про розширення посівних площ, але й про підвищення продуктивності культури. Зменшення валового збору кукурудзи та соняшнику пов'язане як із скороченням площ, так і з можливими несприятливими погодними умовами вегетаційного періоду.

За аналізований період спостерігається неоднозначна динаміка виробництва різних культур. Валовий збір пшениці озимої демонструє стійку тенденцію до

зростання: з 75 111,3 ц у 2022 році до 134 317,6 ц у 2024 році, що становить збільшення на 78,8%. Це свідчить не лише про розширення посівних площ, але й про підвищення урожайності культури, що може бути результатом застосування інтенсивних технологій вирощування, якісного насіннєвого матеріалу та оптимізації системи удобрення.

Виробництво кукурудзи характеризується певною нестабільністю: після зростання до 654 747,55 ц у 2023 році відбулося зниження до 571 705,76 ц у 2024 році, що на 4,1% нижче рівня 2022 року. Найбільш проблемною культурою виявився соняшник, валовий збір якого скоротився на 29% порівняно з 2022 роком, незважаючи на суттєве збільшення посівних площ у 2023 році.

Комерційна ефективність діяльності підприємства визначається не лише обсягами виробництва, але й здатністю реалізувати вирощену продукцію на ринку. Аналіз даних таблиці 2.14 свідчить про значне зростання обсягів реалізації всіх культур протягом досліджуваного періоду.

Таблиця 2.14 - Обсяги реалізації продукції рослинництва в ПСП «Слобожанщина Агро», ц

Культура	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Темп зростання 2024/2022, %
Пшениця	74 785,0	260 385	565 532	756,0
Кукурудза на зерно	699 728,0	1 288 498	2 025 352	289,4
Насіння соняшнику	197 872,0	51 487	255 173	128,9

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Обсяг реалізації пшениці зріс з 74 785 ц у 2022 році до 565 532 ц у 2024 році, тобто у 7,6 разів, що значно перевищує темпи зростання валового збору. Це вказує на реалізацію підприємством не лише продукції поточного року, але й запасів попередніх періодів, що є свідченням ефективного управління товарними залишками та використання сприятливої цінової кон'юнктури.

Реалізація кукурудзи зросла майже втричі, досягнувши 2 025 352 ц у 2024 році, що також перевищує обсяги валового збору в окремі роки. Соняшник демонструє менш виражену динаміку з приростом на 28,9%, причому у 2023 році спостерігалось різке падіння реалізації до 51 487 ц, що могло бути викликано

стратегічним рішенням менеджменту щодо очікування кращих цін або логістичними проблемами збуту.

Грошова оцінка результатів реалізації представлена в таблиці 2.15 і демонструє вражаючу динаміку зростання виручки підприємства.

Таблиця 2.15 - Фінансові результати від реалізації продукції рослинництва в ПСП «Слобожанщина Агро», тис. грн.

Показник	Пшениця озима	Кукурудза на зерно	Насіння соняшнику
2022 рік			
Виручка від реалізації	72 923,2	446 785,5	256 433,3
Собівартість реалізації	26 502,3	225 831,4	127 566,0
Витрати на збут	41 468,3	30 431,8	69 979,5
Прибуток	4 952,5	190 522,3	58 887,8
Рентабельність, %	18,7	84,4	46,2
2023 рік			
Виручка від реалізації	153 036,2	617 041,2	65 173,5
Собівартість реалізації	98 476	437 090	44 372
Витрати на збут	29 382	48 982	32 216
Прибуток	25 178,6	130 969,5	-11 414,3
Рентабельність, %	25,6	30,0	-25,7
2024 рік			
Виручка від реалізації	409 323,2	1 301 396,1	391 977,1
Собівартість реалізації	240 011	759 112	227 474
Витрати на збут	54 129	269 591	10 308
Прибуток	115 183,3	272 692,8	154 195,7
Рентабельність, %	48,0	35,9	67,8

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Вартість реалізованої пшениці збільшилася з 72 923,2 тис. грн. у 2022 році до 409 323,2 тис. грн. у 2024 році, тобто у 5,6 разів. Кукурудза забезпечила зростання виручки з 446 785,5 тис. грн. до 1 301 396,1 тис. грн., що становить приріст на 191,3%. Насіння соняшнику принесло підприємству 391 977,1 тис. грн. у 2024 році порівняно з 256 433,3 тис. грн. у 2022 році, незважаючи на зменшення обсягів виробництва.

Загальне зростання виручки від реалізації продукції рослинництва є наслідком дії двох факторів: збільшення фізичних обсягів продажу та зростання цін реалізації. Враховуючи, що темпи зростання виручки в більшості випадків перевищують темпи зростання натуральних обсягів реалізації, можна зробити висновок про суттєве підвищення цін на сільськогосподарську продукцію

протягом досліджуваного періоду, що відображає загальноекономічні тенденції інфляційних процесів та зміну кон'юнктури аграрного ринку.

Аналіз собівартості виробництва, представлений у таблиці 2.16, показує різноспрямовані тенденції для окремих культур.

Таблиця 2.16 - Собівартість виробництва та реалізації продукції в ПСП «Слобожанщина Агро», тис. грн.

Культура Рік	Виробнича собівартість			Собівартість реалізації		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Пшениця озима	93 090,4	149 253	95 179	26 502,3	98 476	240 011
Кукурудза	312 012,4	439 473	479 043	225 831,4	437 090	759 112
Соняшник	125 408,8	124 399	138 926	127 566,0	44 372	227 474

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Виробнича собівартість пшениці зросла з 93 090,4 тис. грн. у 2022 році до 149 253 тис. грн. у 2023 році, але потім знизилася до 95 179 тис. грн. у 2024 році, що свідчить про покращення економічності виробництва. Собівартість виробництва кукурудзи демонструє стійку тенденцію до зростання з 312 012,4 тис. грн. до 479 043 тис. грн., що відображає загальне подорожчання ресурсів виробництва. Собівартість насіння соняшнику також зросла з 125 408,8 тис. грн. до 138 926 тис. грн., причому найвищий рівень витрат було зафіксовано у 2022-2023 роках.

Собівартість реалізованої продукції не завжди корелює з виробничою собівартістю, оскільки підприємство може реалізовувати продукцію з запасів попередніх років, коли вартість виробництва була іншою. Зокрема, собівартість реалізованої пшениці значно зросла у 2024 році до 240 011 тис. грн., що може бути пов'язано з реалізацією великих обсягів продукції, вирощеної за вищими цінами на ресурси.

Критично важливим показником ефективності є рентабельність виробництва, яка характеризує прибутковість кожної гривні витрат і дозволяє оцінити економічну доцільність вирощування окремих культур. За розрахунковими даними, пшениця озима продемонструвала найбільш виражену

позитивну динаміку рентабельності, зростання якої з 18,7% у 2022 році до 48,0% у 2024 році свідчить про високу ефективність даного напрямку виробництва. Це робить пшеницю стратегічно важливою культурою для підприємства, що пояснює розширення посівних площ під цією культурою.

Кукурудза, незважаючи на високу початкову рентабельність 84,4% у 2022 році, показала тенденцію до зниження цього показника до 35,9% у 2024 році. Таке зниження може бути обумовлено зростанням витрат на виробництво, зміною цінової кон'юнктури або підвищенням витрат на збут продукції, які зросли з 30 431,8 тис. грн. до 269 591 тис. грн. Тим не менше, рівень рентабельності залишається прийнятним для галузі рослинництва.

Найбільшу нестабільність демонструє виробництво насіння соняшнику: після прибуткової роботи у 2022 році з рентабельністю 46,2%, у 2023 році підприємство отримало збиток з рентабельністю мінус 25,7%, але вже у 2024 році вийшло на найвищий рівень рентабельності 67,8%. Така мінливість результатів пов'язана як з коливанням урожайності культури, так і з нестабільністю ринку олійних культур, що підтверджує високоризиковий характер даного виробництва.

Аналіз структури витрат свідчить, що витрати на збут продукції є значущим фактором формування фінансового результату. Для пшениці ці витрати коливалися від 29 382 тис. грн. у 2023 році до 54 129 тис. грн. у 2024 році, для кукурудзи спостерігається різке зростання з 30 431,8 тис. грн. до 269 591 тис. грн., що може бути пов'язано зі зростанням обсягів реалізації та ускладненням логістики. У виробництві соняшнику витрати на збут знизилися з 69 979,5 тис. грн. у 2022 році до 10 308 тис. грн. у 2024 році, що позитивно вплинуло на загальну рентабельність культури.

Для узагальненої оцінки ефективності підприємницької діяльності доцільно розглянути інтегральні показники, що характеризують результативність використання ресурсів підприємства. Сумарний фінансовий результат підприємства від реалізації продукції рослинництва показує стійку позитивну динаміку. Загальний прибуток від трьох основних культур зріс з 254 362,6 тис.

грн. у 2022 році до 542 071,8 тис. грн. у 2024 році, що становить збільшення більш ніж удвічі. Це свідчить про ефективність обраної виробничої стратегії та високу адаптивність підприємства до ринкових умов (табл. 2.17).

Таблиця 2.17 - Узагальнюючі показники ефективності виробництва продукції рослинництва в ПСП «Слобожанщина Агро»

Показник	2022 рік	2024 рік	Відхилення	Темп зростання, %
Загальна площа посівів, га	10 581,18	9 824,73	-756,45	92,9
Валовий збір продукції, ц	762 373,2	770 853,27	+8 480,07	101,1
Обсяг реалізації, ц	972 385,0	2 846 057	+1 873 672	292,7
Виручка від реалізації, тис. грн.	776 142,0	2 102 696,4	+1 326 554,4	270,9
Виробнича собівартість, тис. грн.	530 511,6	713 148	+182 636,4	134,4
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	379 899,7	1 226 597	+846 697,3	322,9
Витрати на збут, тис. грн.	141 879,6	334 028	+192 148,4	235,5
Прибуток від реалізації, тис. грн.	254 362,6	542 071,8	+287 709,2	213,1
Рентабельність реалізації, %	67,0	44,2	-22,8 п.п.	-
Виручка на 1 га посівів, тис. грн./га	73,4	214,0	+140,6	291,7
Прибуток на 1 га посівів, тис. грн./га	24,0	55,2	+31,2	229,7

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Отримані розрахункові дані демонструють, що при незначному скороченні посівних площ на 7,1% підприємство досягло збільшення валового збору на 1,1% завдяки підвищенню врожайності окремих культур. Особливо значним є майже триразове зростання обсягів реалізації, що значно перевищує темпи зростання валового збору та свідчить про ефективне використання перехідних залишків продукції попередніх років. Виручка на 1 га посівної площі зросла втричі, досягнувши 214,0 тис. грн., що характеризує інтенсифікацію виробництва та підвищення його віддачі. Прибуток на 1 га також продемонстрував позитивну динаміку, збільшившись у 2,3 разу до 55,2 тис. грн., незважаючи на зниження загальної рентабельності.

Зниження рентабельності з 67% до 44,2% при зростанні абсолютної величини прибутку у 2,1 разу відображає ефект масштабу та зміну структури витрат. Основними чинниками зниження відносної прибутковості стали суттєве зростання собівартості реалізованої продукції, яка збільшилася у 3,2 разу, та

витрат на збут, які зросли у 2,4 разу. Така нестабільність показників рентабельності за окремими культурами свідчить про необхідність диференційованого підходу до управління витратами виробництва та збуту.

Порівняльний аналіз ефективності виробництва різних культур дозволяє зробити висновок, що в структурі виробництва підприємства найбільший внесок у формування виручки здійснює кукурудза, частка якої у загальній виручці 2024 року становить близько 62%, пшениця забезпечує близько 20%, а сояшник - 18%. При цьому за показником рентабельності лідирує сояшник у 2024 році, що робить його найбільш маржинальною культурою, хоча і ризикованою з точки зору стабільності результатів.

Важливо відзначити, що підприємство демонструє гнучкість у виробничій політиці, що проявляється у здатності оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури через коригування структури посівних площ та управління запасами готової продукції. Значне перевищення обсягів реалізації над валовим збором у окремі роки свідчить про наявність ефективної системи зберігання продукції та вміння менеджменту вибирати оптимальні моменти для реалізації, максимізуючи цінову вигоду.

Проведений аналіз дозволяє охарактеризувати ПСП «Слобожанщина Агро» як економічно ефективне підприємство, яке демонструє позитивну динаміку основних фінансово-економічних показників. Зростання виручки, прибутку та рентабельності свідчить про правильність обраної стратегії розвитку та ефективне використання наявних ресурсів. Водночас існують резерви подальшого підвищення ефективності, зокрема у сфері оптимізації витрат на збут, стабілізації врожайності сояшнику та підвищення рентабельності виробництва кукурудзи.

Стратегія розширення посівів пшениці озимої виявилася успішною, що підтверджується суттєвим зростанням її рентабельності та прибутковості. Разом з тим, підприємству доцільно провести детальний аналіз структури витрат на збут кукурудзи з метою виявлення можливостей їх оптимізації, оскільки саме ця стаття витрат суттєво вплинула на зниження рентабельності культури.

Підвищення ефективності використання земельних ресурсів, що виражається в зростанні віддачі з одиниці площі, свідчить про правильність обраного курсу на інтенсифікацію виробництва.

Таким чином, підприємницька діяльність ПСП «Слобожанщина Агро» у галузі рослинництва характеризується високим рівнем ефективності з тенденцією до її подальшого зростання. Диверсифікована структура виробництва, орієнтація на найбільш рентабельні культури та гнучка політика реалізації продукції створюють міцний фундамент для сталого розвитку підприємства у довгостроковій перспективі. Збалансоване поєднання зернових та олійних культур дозволяє підприємству знижувати виробничі ризики та забезпечувати стабільні фінансові результати навіть в умовах мінливої ринкової кон'юнктури. Подальше підвищення ефективності виробництва можливе через впровадження інноваційних технологій, оптимізацію структури витрат та розвиток каналів збуту продукції.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСП «СЛОБОЖАНЩИНА АГРО»

3.1 Виявлення резервів та факторів впливу на підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»

Ефективність підприємницької діяльності аграрного підприємства визначається сукупністю внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на результати господарювання. В умовах динамічного ринкового середовища та зростаючої конкуренції виявлення резервів підвищення ефективності набуває особливої актуальності для забезпечення стійкого розвитку та зміцнення конкурентних позицій. ПСП «Слобожанщина Агро», спеціалізуючись на виробництві та реалізації продукції рослинництва, має значний потенціал для оптимізації виробничо-господарської діяльності. Виявлення та мобілізація внутрішніх резервів дозволить підприємству підвищити рентабельність операцій, знизити витрати виробництва та посилити фінансову стабільність.

Для комплексного аналізу резервів доцільно розглянути динаміку ключових показників урожайності основних сільськогосподарських культур. Урожайність є визначальним фактором ефективності рослинництва, оскільки безпосередньо впливає на обсяги виробництва та фінансові результати.

Аналіз урожайності свідчить про наявність значних резервів підвищення продуктивності посівів. Зокрема, урожайність пшениці озимої в 2024 році становила 67,1 ц/га, що на 7,9 ц/га нижче середнього галузевого показника. Це вказує на можливість збільшення валового збору пшениці на 15 809,6 ц за рахунок впровадження інтенсивних технологій вирощування, використання високоякісного насіннєвого матеріалу та оптимізації системи удобрення. Кукурудза на зерно, попри позитивну динаміку урожайності, також має резерв у 11,6 ц/га, що при реалізації дозволить отримати додатково 67 423,9 ц продукції. Найбільш проблемною є ситуація з соняшником, урожайність якого залишилася

незмінною на рівні 32,2 ц/га, що на 5,8 ц/га нижче галузевого показника (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 - Аналіз урожайності основних культур та резерви її підвищення в ПСП «Слобожанщина Агро»

Культура	Фактична урожайність 2022 р., ц/га	Фактична урожайність 2024 р., ц/га	Зміна урожайності, ц/га	Середня урожайність по галузі, ц/га	Резерв підвищення урожайності, ц/га
Пшениця озима	66,7	67,1	+0,4	75,0	7,9
Кукурудза на зерно	90,1	98,4	+8,3	110,0	11,6
Соняшник	32,2	32,2	0,0	38,0	5,8
Разом	72,0	78,4	+6,4	х	х

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Загалом, реалізація резервів підвищення врожайності може забезпечити приріст валового збору на 94 897,9 ц, що становить 12,3% від фактичного збору 2024 року.

Наступним важливим напрямом виявлення резервів є аналіз структури витрат виробництва та можливостей їх оптимізації. Собівартість продукції безпосередньо впливає на рентабельність виробництва, тому зниження витрат на одиницю продукції є пріоритетним завданням (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 - Аналіз структури витрат виробництва та резерви їх оптимізації в ПСП «Слобожанщина Агро»

Показник	Пшениця озима	Кукурудза на зерно	Соняшник	У середньому
Виробнича собівартість 1 ц продукції 2022 р., грн.	1 239,5	523,7	1 372,8	1 045,3
Виробнича собівартість 1 ц продукції 2024 р., грн.	708,5	837,9	2 143,3	1 229,9
Зміна собівартості 1 ц, грн.	-531,0	+314,2	+770,5	+184,6
Питома вага витрат на паливо-мастильні матеріали, %	22,0	18,0	20,0	20,0
Питома вага витрат на добрива та засоби захисту рослин, %	35,0	30,0	28,0	31,0
Резерв зниження собівартості за рахунок оптимізації витрат, %	8,0	10,0	12,0	10,0
Економія на 1 ц продукції, грн.	56,7	83,8	257,2	132,6

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Дані розрахунки демонструють неоднозначну динаміку виробничої собівартості продукції. Якщо собівартість виробництва пшениці озимої знизилася на 531,0 грн. на 1 ц, то для кукурудзи та соняшнику спостерігається зростання на 314,2 грн. та 770,5 грн. відповідно. Особливо критичною є ситуація з соняшником, собівартість якого досягла 2143,3 грн. за центнер. Аналіз структури витрат показує, що найбільші резерви зниження собівартості зосереджені в оптимізації витрат на паливо-мастильні матеріали, які становлять у середньому 20% від загальних витрат, а також витрат на добрива та засоби захисту рослин – 31%. Реалізація організаційно-технічних заходів може забезпечити зниження собівартості на 8-12%, або від 56,7 грн. до 257,2 грн. на центнер продукції залежно від культури.

Важливим аспектом підвищення ефективності підприємницької діяльності є оптимізація витрат на збут продукції. Транспортні витрати, витрати на зберігання, комісійні винагороди посередникам формують значну частку загальних витрат реалізації (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 - Аналіз витрат на збут продукції та резерви їх оптимізації в ПСП «Слобожанщина Агро», тис. грн.

Показник	2022 рік	2024 рік	Відхилення	Темп зростання, %
Витрати на збут пшениці озимої	41 468,3	54 129,0	+12 660,7	130,5
Витрати на збут кукурудзи	30 431,8	269 591,0	+239 159,2	886,0
Витрати на збут соняшнику	69 979,5	10 308,0	-59 671,5	14,7
Всього витрат на збут	141 879,6	334 028,0	+192 148,4	235,5
Питома вага витрат на збут у виручці, %	18,3	15,9	-2,4 п.п.	х
Середній рівень витрат на збут по галузі, %	12,0	12,0	х	х
Резерв зниження витрат на збут, тис. грн.	48 920,5	81 986,9	+33 066,4	х
Потенційна економія на 1 ц реалізованої продукції, грн.	50,3	28,8	-21,5	х

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПСП «Слобожанщина Агро»

Аналіз витрат на збут виявляє суттєву нестабільність цього показника. Зокрема, витрати на збут кукурудзи зросли майже в 9 разів, досягнувши 269 591,0

тис. грн., що свідчить про неефективність збутової політики підприємства. Водночас витрати на збут соняшнику знизилися до 10 308,0 тис. грн., що становить лише 14,7% від рівня 2022 року. Попри загальне зниження питомої ваги витрат на збут у виручці до 15,9%, цей показник залишається вищим за середньогалузевий рівень у 12%. Це вказує на наявність резервів оптимізації збутових витрат у розмірі 81 986,9 тис. грн., що дозволить заощадити 28,8 грн. на кожному центнері реалізованої продукції. Відтак, підприємству доцільно розглянути можливості прямих продажів кінцевим споживачам, укладання довгострокових контрактів з переробними підприємствами та оптимізації логістичних маршрутів.

Для комплексної оцінки резервів підвищення ефективності необхідно розглянути фінансові показники реалізації продукції в розрізі окремих культур. Рентабельність виступає узагальнюючим індикатором ефективності, що відображає співвідношення прибутку та витрат. Наведена нижче таблиця дозволяє ідентифікувати найбільш та найменш рентабельні напрями діяльності.

Таблиця 3.4 - Резерви підвищення фінансових результатів від реалізації продукції рослинництва в ПСП «Слобожанщина Агро»

Культура	Фактична рентабельність 2022 р., %	Фактична рентабельність 2024 р., %	Зміна рентабельності, п.п.	Цільовий рівень рентабельності, %	Резерв підвищення рентабельності, п.п.
Пшениця озима	18,7	48,0	+29,3	55,0	7,0
Кукурудза на зерно	84,4	35,9	-48,5	60,0	24,1
Соняшник	46,2	67,8	+21,6	70,0	2,2
У середньому	67,0	44,2	-22,8	60,0	15,8

Джерело: розраховано автором

Аналіз рентабельності реалізації продукції засвідчує значні коливання цього показника в динаміці та розрізі культур. Найбільш проблемною є ситуація з кукурудзою, рентабельність реалізації якої знизилася з 84,4% у 2022 році до 35,9% у 2024 році, тобто на 48,5 процентних пунктів. Це пов'язано як зі зростанням собівартості виробництва, так і з різким збільшенням витрат на збут.

Досягнення цільового рівня рентабельності у 60% потребує комплексних заходів щодо оптимізації витрат та підвищення цін реалізації. Позитивна динаміка спостерігається для пшениці озимої, рентабельність якої зросла до 48,0%, однак і тут є резерв підвищення до 55%. Соняшник демонструє найвищу рентабельність у 67,8%, проте також не досягає цільового показника. Загалом, реалізація виявлених резервів дозволить отримати додатковий прибуток у розмірі 273 600,3 тис. грн., що становить 50,5% від фактичного прибутку 2024 року.

Узагальнюючим етапом аналізу є формування інтегральної оцінки резервів підвищення ефективності підприємницької діяльності з урахуванням всіх досліджених факторів. Інтегральний підхід дозволяє оцінити сукупний потенціал оптимізації виробничо-господарської діяльності та визначити пріоритетні напрями мобілізації резервів.

Таблиця 3.5 - Узагальнююча оцінка резервів підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»

Напрямок виявлення резервів	Кількісна оцінка резерву	Вплив на виручку, тис. грн.	Вплив на прибуток, тис. грн.	Рейтинг значущості
Підвищення урожайності культур	Приріст валового збору на 94 897,9 ц	+209 575,4	+104 787,7	1
Зниження виробничої собівартості продукції	Зниження на 10%	+71 314,8	+71 314,8	2
Оптимізація витрат на збут	Економія 81 986,9 тис. грн.	x	+81 986,9	3
Підвищення рентабельності реалізації	Приріст на 15,8 п.п.	x	+273 600,3	4
Оптимізація структури посівних площ	Збільшення площ високорентабельних культур на 5%	+105 134,9	+46 260,4	5
Інтегральна оцінка	x	+386 025,1	+578 950,1	x

Джерело: розраховано автором

Узагальнююча таблиця демонструє, що найбільший вплив на підвищення ефективності підприємницької діяльності матиме реалізація резервів підвищення урожайності культур, що забезпечить приріст виручки на 209 575,4 тис. грн. та

прибутку на 104 787,7 тис. грн. На другій позиції за значущістю перебуває зниження виробничої собівартості, яке може забезпечити додатковий прибуток у 71 314,8 тис. грн. Оптимізація витрат на збут посідає третє місце з потенційною економією 81 986,9 тис. грн. Підвищення рентабельності через комплексне поліпшення всіх аспектів діяльності може забезпечити найбільший приріст прибутку – 273 600,3 тис. грн. Оптимізація структури посівних площ шляхом збільшення частки високорентабельних культур дозволить отримати додатково 46 260,4 тис. грн. прибутку. Загалом, комплексна реалізація виявлених резервів здатна забезпечити приріст виручки на 386025,1 тис. грн. та прибутку на 578950,1 тис. грн., що становить відповідно 18,4% та 106,8% від показників 2024 року.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що пріоритетними напрямками мобілізації резервів для ПСП «Слобожанщина Агро» є впровадження інтенсивних технологій вирощування культур, оптимізація системи використання добрив та засобів захисту рослин, удосконалення організації збутової діяльності та диверсифікація каналів реалізації продукції. Реалізація цих заходів дозволить підприємству істотно підвищити конкурентоспроможність, зміцнити фінансову стабільність та забезпечити розвиток у довгостроковій перспективі.

3.2 Розробка комплексу заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»

Результати проведеного аналізу діяльності ПСП «Слобожанщина Агро» засвідчили наявність значних резервів підвищення ефективності виробництва та реалізації продукції рослинництва.

Пріоритетним напрямом удосконалення підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро» є впровадження заходів щодо підвищення урожайності основних сільськогосподарських культур. Враховуючи виявлений розрив між фактичною та потенційною урожайністю, доцільно розробити систему

агротехнічних та організаційних заходів, спрямованих на максимальну реалізацію біологічного потенціалу культур (табл. 3.6).

Таблиця 3.6 - Комплекс заходів щодо підвищення урожайності основних культур у ПСП «Слобожанщина Агро»

Найменування заходу	Культура	Зміст заходу	Очікуваний приріст урожайності, ц/га	Очікувана урожайність, ц/га
Впровадження інтенсивної технології вирощування	Пшениця озима	Використання елітного насіння, збалансоване живлення, захист від хвороб та шкідників	5,5	72,6
Системне застосування системи точного землеробства	Кукурудза на зерно	Диференційоване внесення добрив на основі агрохімічних картограм, GPS-моніторинг	8,0	106,4
Оптимізація системи удобрення	Соняшник	Внесення мікродобрив, використання біопрепаратів, дотримання сівозміни	4,2	36,4
Впровадження краплинного зрошення	Кукурудза на зерно	Встановлення системи краплинного зрошення на площі 500 га	15,0	113,4
Використання стимуляторів росту	Пшениця озима, Соняшник	Обробка насіння та посівів біостимуляторами	2,0	69,1 / 34,2
Модернізація системи захисту рослин	Всі культури	Впровадження інтегрованої системи захисту, використання сучасних препаратів	3,5	За культурами

Джерело: розраховано автором

Представлений комплекс заходів охоплює всі основні аспекти технології вирощування сільськогосподарських культур. Впровадження інтенсивної технології вирощування пшениці озимої передбачає використання елітного насіннєвого матеріалу високопродуктивних сортів, що дозволить підвищити урожайність на 5,5 ц/га до рівня 72,6 ц/га. Застосування системи точного землеробства для кукурудзи забезпечить приріст урожайності на 8,0 ц/га за рахунок оптимізації норм внесення добрив відповідно до агрохімічних показників ґрунту на окремих ділянках поля. Особливо перспективним є впровадження краплинного зрошення на площі 500 га під кукурудзою, що в

умовах недостатнього та нерівномірного зволоження може забезпечити приріст урожайності до 15,0 ц/га. Для соняшнику пріоритетним є оптимізація системи удобрення з акцентом на мікроелементи та дотримання науково обґрунтованих сівозмін, що дозволить підвищити урожайність на 4,2 ц/га. Модернізація системи захисту рослин через впровадження інтегрованого підходу забезпечить додатковий приріст урожайності на 3,5 ц/га для всіх культур.

Наступним важливим напрямом є розробка заходів щодо зниження собівартості виробництва продукції рослинництва. Аналіз структури витрат виявив значні резерви оптимізації через раціоналізацію використання матеріально-технічних ресурсів, впровадження енергозберігаючих технологій та удосконалення організації виробничих процесів (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 - Заходи щодо зниження собівартості виробництва продукції рослинництва в ПСП «Слобожанщина Агро»

Напрямок оптимізації витрат	Конкретні заходи	Об'єкт застосування	Очікуване зниження витрат, %	Економія на рік, тис. грн.
Оптимізація витрат на паливо-мастильні матеріали	Впровадження GPS-навігації на техніці, оптимізація маршрутів руху, використання енергоефективних агрегатів	Вся техніка господарства	12,0	17 138,0
Раціоналізація використання добрив	Диференційоване внесення на основі агрохімічного обстеження	Вся посівна площа	8,0	17 700,0
Оптимізація системи захисту рослин	Впровадження інтегрованої системи захисту, використання біологічних препаратів	Вся посівна площа	10,0	15 681,0
Зниження витрат на ремонт техніки	Планово-попереджувальна система ремонтів, створення власної ремонтної бази	Машинно-тракторний парк	15,0	12 400,0
Оптимізація чисельності персоналу	Впровадження багатостанкового обслуговування, суміщення професій	Виробничі підрозділи	5,0	8 900,0
Зниження витрат на насіння	Використання власного насіннєвого матеріалу	Пшениця, соняшник	7,0	5 670,0
Всього	х	х	9,5	77 489,0

Джерело: розраховано автором

Наведений комплекс заходів щодо зниження собівартості має значний потенціал економії фінансових ресурсів. Найбільший ефект очікується від оптимізації витрат на паливо-мастильні матеріали через впровадження GPS-навігації на сільськогосподарській техніці, що дозволить зменшити витрати на 12% або 17 138,0 тис. грн. на рік. Загалом, реалізація запропонованих заходів дозволить знизити собівартість виробництва на 9,5% з річною економією 77 489,0 тис. грн.

Удосконалення збутової діяльності підприємства є важливою складовою підвищення ефективності підприємництва. Виявлена висока питома вага витрат на збут та їх нестабільність вказують на необхідність кардинальної перебудови системи реалізації продукції (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 - Заходи щодо удосконалення збутової діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»

Захід	Зміст заходу	Частка в загальному обсязі збуту, %	Очікуване зниження витрат на збут, %	Очікуване збільшення ціни реалізації, %
Розвиток прямих продажів переробним підприємствам	Укладання довгострокових контрактів з елеваторами та олійноекстракційними заводами	40,0	25,0	5,0
Участь у біржових торгах	Реалізація продукції через товарні біржі	25,0	15,0	8,0
Розвиток експортних продажів	Укладання контрактів з іноземними трейдерами, отримання сертифікатів якості	20,0	10,0	12,0
Створення додаткових потужностей для зберігання	Будівництво елеватора потужністю 5 000 тонн	100,0	20,0	10,0
Впровадження логістичної оптимізації	Оптимізація маршрутів доставки	100,0	18,0	x
Створення відділу маркетингу	Моніторинг ринкової кон'юнктури, пошук нових покупців, укладання вигідних контрактів	100,0	5,0	7,0

Джерело: розраховано автором

Розроблений комплекс заходів щодо удосконалення збутової діяльності передбачає радикальну зміну стратегії реалізації продукції. Так, розвиток прямих продажів переробним підприємствам, які охоплюватимуть 40% загального обсягу збуту, дозволить знизити витрати на збут на 25% та підвищити ціну реалізації на 5% за рахунок виключення посередників. Стратегічно важливим заходом є створення додаткових потужностей для зберігання продукції, що забезпечить можливість реалізації в періоди найвищих цін та зниження витрат на збут на 20%. Створення спеціалізованого відділу маркетингу, що систематично аналізуватиме ринкову кон'юнктуру та оптимізуватиме збутову політику, сприятиме підвищенню цін реалізації на 7%.

Важливою складовою комплексу заходів є впровадження сучасних інформаційних технологій та систем управління, що забезпечать підвищення ефективності прийняття управлінських рішень та оптимізацію бізнес-процесів.

Представлений комплекс заходів щодо цифровізації управління передбачає поетапне впровадження сучасних інформаційних технологій з загальним обсягом інвестицій 13 950,0 тис. грн. (додаток Б). Ключовим елементом є системне впровадження системи точного землеробства, що потребує інвестицій 8 500,0 тис. грн. та забезпечить підвищення урожайності на 5-7% і економію паливно-мастильних матеріалів на 12%. Автоматизація обліку та управління через впровадження спеціалізованої ERP-системи вартістю 1 200,0 тис. грн. дозволить знизити витрати на управління на 15% та значно прискорити документообіг. Система моніторингу посівів на базі супутникових даних та безпілотних літальних апаратів забезпечить своєчасне виявлення проблемних ділянок та оптимізацію агротехнічних заходів.

Завершальним етапом розробки комплексу заходів є формування узагальнюючої таблиці, що систематизує всі запропоновані напрями удосконалення підприємницької діяльності з визначенням пріоритетів реалізації, необхідних ресурсів та очікуваних результатів. Така систематизація дозволяє сформувати цілісне бачення стратегії розвитку підприємства та визначити послідовність впровадження заходів (табл. 3.9).

Таблиця 3.9 - Узагальнюючий план заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»

Напрямок заходів	Кількість заходів	Необхідні інвестиції, тис. грн.	Поточні витрати на реалізацію, тис. грн./рік	Очікуваний ефект
Підвищення урожайності культур	6	28 500,0	12 400,0	Приріст валового збору на 12-15%, додаткова виручка 210 000,0 тис. грн.
Зниження собівартості виробництва	6	15 200,0	3 800,0	Економія 77 489,0 тис. грн./рік, зниження собівартості на 9,5%
Удосконалення збутової діяльності	6	45 000,0	8 600,0	Зниження витрат на збут на 20%, підвищення цін реалізації на 7-12%
Цифровізація та модернізація управління	6	13 950,0	2 200,0	Підвищення ефективності управління на 15%, економія ресурсів 12%
Розвиток інфраструктури та матеріально-технічної бази	4	67 500,0	5 400,0	Збільшення виробничих потужностей на 20%, економія на аутсорсингу
Всього	28	170 150,0	32 400,0	Комплексний ефект підвищення ефективності

Джерело: розраховано автором

Узагальнюючий план заходів демонструє масштабність та комплексність запропонованої програми удосконалення підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро». Загальна кількість передбачених заходів становить 28 одиниць з терміном реалізації від 2025 до 2028 років. Необхідний обсяг інвестицій для реалізації всього комплексу заходів становить 170 150,0 тис. грн., що потребуватиме залучення як власних, так і позикових фінансових ресурсів.

В цілому, розроблений комплекс заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро» є обґрунтованим та здатним забезпечити суттєве покращення фінансово-економічних показників господарювання. Реалізація розробленої програми дозволить підприємству не лише підвищити поточну ефективність операцій, але й створити надійну основу для сталого розвитку в довгостроковій перспективі, адаптації до мінливих

ринкових умов та зміцнення позицій на регіональному та національному аграрних ринках.

3.3 Економічна оцінка ефективності запропонованих заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»

Економічна оцінка ефективності запропонованих заходів є завершальним етапом дослідження, що дозволяє кількісно визначити доцільність їх впровадження та обґрунтувати управлінські рішення щодо реалізації програми удосконалення підприємницької діяльності.

Вихідною точкою економічної оцінки є розрахунок очікуваного приросту виручки від реалізації продукції рослинництва внаслідок підвищення урожайності основних культур. Реалізація заходів щодо впровадження інтенсивних технологій вирощування, систем точного землеробства та краплинного зрошення дозволить суттєво збільшити валові збори продукції. Наведена нижче таблиця 3.10 систематизує розрахунки економічного ефекту від підвищення продуктивності посівів.

Таблиця 3.10 - Розрахунок економічного ефекту від підвищення урожайності культур у ПСП «Слобожанщина Агро»

Культура	Базова урожайність 2024 р., ц/га	Прогнозна урожайність, ц/га	Приріст урожайності, ц/га	Приріст валового збору, ц	Середня ціна реалізації, грн./ц	Приріст виручки, тис. грн.
Пшениця озима	67,1	75,0	7,9	15 809,5	724,0	11 446,1
Кукурудза на зерно	98,4	110,0	11,6	67 423,8	642,5	43 319,8
Соняшник	32,2	38,0	5,8	11 664,4	1 536,0	17 917,4
Разом	78,4	87,0	8,6	94 897,7	х	72 683,3

Джерело: розраховано автором

Представлені розрахунки засвідчують значний потенціал збільшення виручки від реалізації продукції рослинництва. Впровадження комплексу

агротехнічних заходів дозволить підвищити урожайність пшениці озимої до 75,0 ц/га, що на 7,9 ц/га перевищує базовий рівень. За середньою ціною реалізації 724,0 грн. за центнер приріст виручки від пшениці становитиме 11 446,1 тис. грн. Найбільший економічний ефект очікується від кукурудзи на зерно, урожайність якої зростає до 110,0 ц/га з приростом 11,6 ц/га. Враховуючи значну площу посіву 5 812,4 га та ціну реалізації 642,5 грн./ц, додаткова виручка від кукурудзи становитиме 43 319,8 тис. грн. Для соняшнику прогнозується підвищення урожайності до 38,0 ц/га, що за найвищою ціною реалізації 1536,0 грн./ц забезпечить приріст виручки 17917,4 тис. грн. Загалом, реалізація заходів щодо підвищення урожайності дозволить отримати додаткову виручку в розмірі 72683,3 тис. грн., що становить 3,5% від базового показника 2024 року.

Наступним важливим напрямом економічної оцінки є визначення економії від зниження собівартості виробництва продукції. Впровадження енергозберігаючих технологій, раціоналізація використання матеріально-технічних ресурсів та оптимізація виробничих процесів створюють передумови для суттєвого зменшення витрат на виробництво центнера продукції. Деталізовані розрахунки представлені в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11 - Розрахунок економічного ефекту від зниження собівартості виробництва продукції в ПСП «Слобожанщина Агро»

Культура	Прогнозний валовий збір, ц	Базова собівартість 1 ц, грн.	Зниження собівартості, %	Економія на 1 ц, грн.	Прогнозна собівартість 1 ц, грн.	Загальна економія на виробництві, тис. грн.
Пшениця озима	150 127,1	708,5	8,0	56,7	651,8	8 512,2
Кукурудза на зерно	639 129,6	837,9	10,0	83,8	754,1	53 559,1
Соняшник	76 494,3	2 143,3	12,0	257,2	1 886,1	19 674,1
Разом	865 751,0	1 229,9	10,0	122,9	1 097,3	81 745,4

Джерело: розраховано автором

Розрахунки економічного ефекту від зниження собівартості виробництва демонструють значні резерви оптимізації витрат. Для пшениці озимої заплановане зниження собівартості на 8% дозволить заощадити 56,7 грн. на

кожному центнері продукції, знизивши її до 651,8 грн. За прогнозного валового збору 150 127,1 ц загальна економія становитиме 8 512,2 тис. грн. Кукурудза на зерно, маючи базову собівартість 837,9 грн./ц, за рахунок оптимізації витрат на паливо-мастильні матеріали та добрива може забезпечити зниження на 10% або 83,8 грн./ц. Враховуючи найбільший валовий збір 639 129,6 ц, економія від кукурудзи становитиме 53 559,1 тис. грн. Особливо значущим є ефект для соняшнику, де собівартість знизиться на 12% або 257,2 грн./ц з базового рівня 2 143,3 грн., що забезпечить економію 19 674,1 тис. грн. Сукупна економія від зниження виробничої собівартості всіх культур оцінюється в 81 745,4 тис. грн., що становить 11,5% від базових витрат виробництва.

Значний економічний ефект очікується від реалізації заходів щодо оптимізації збутової діяльності підприємства. Розвиток прямих продажів, участь у біржових торгах, вихід на експортні ринки та створення власних потужностей зберігання дозволять одночасно знизити витрати на збут та підвищити ціни реалізації продукції. Комплексна оцінка ефекту від удосконалення збутової політики представлена в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12 - Розрахунок економічного ефекту від удосконалення збутової діяльності в ПСП «Слобожанщина Агро»

Показник	Пшениця озима	Кукурудза на зерно	Соняшник	Всього
Прогнозний обсяг реалізації, ц	581 659,6	2 664 482,4	331 943,4	3 578 085,4
Базові витрати на збут, тис. грн.	54 129,0	269 591,0	10 308,0	334 028,0
Зниження витрат на збут, %	20,0	22,0	18,0	20,5
Економія витрат на збут, тис. грн.	10 825,8	59 310,0	1 855,4	71 991,2
Прогнозні витрати на збут, тис. грн.	43 303,2	210 281,0	8 452,6	262 036,8
Базова середня ціна реалізації, грн./ц	724,0	642,5	1 536,0	x
Підвищення ціни реалізації, %	6,0	9,0	11,0	8,7
Приріст ціни, грн./ц	43,4	57,8	169,0	x
Прогнозна ціна реалізації, грн./ц	767,4	700,3	1 705,0	x
Додаткова виручка від підвищення цін, тис. грн.	25 244,0	154 027,1	56 098,6	235 369,7

Джерело: розраховано автором

Представлені розрахунки засвідчують високу ефективність заходів щодо удосконалення збутової діяльності. Найбільший приріст цін очікується для соняшнику – 11% або 169,0 грн./ц, що за обсягу реалізації 331 943,4 ц дасть додаткову виручку 56 098,6 тис. грн. Сукупний ефект від удосконалення збутової діяльності, включаючи економію витрат та додаткову виручку, становитиме 307360,9 тис. грн.

Важливою складовою економічної оцінки є визначення впливу заходів щодо цифровізації та модернізації управління на ефективність господарської діяльності. Розрахунки економічного ефекту від цифровізації наведені в таблиці 3.13.

Таблиця 3.13 - Розрахунок економічного ефекту від цифровізації та модернізації управління в ПСП «Слобожанщина Агро»

Напрямок цифровізації	Необхідні інвестиції, тис. грн.	Економія від впровадження, тис. грн./рік	Додатковий ефект, тис. грн./рік	Сукупний річний ефект, тис. грн.
Система точного землеробства	8 500,0	17 138,0	52 890,0	70 028,0
Автоматизація обліку та управління	1 200,0	13 835,7	8 500,0	22 335,7
Система моніторингу посівів	2 800,0	7 131,5	14 600,0	21 731,5
Створення метеостанцій	450,0	3 565,8	4 200,0	7 765,8
Система обліку врожаю	680,0	7 131,5	6 300,0	13 431,5
Цифрова система управління персоналом	320,0	7 379,0	5 400,0	12 779,0
Всього	13 950,0	56 181,5	91 890,0	148 071,5

Джерело: розраховано автором

Економічна оцінка цифровізації свідчить про високу ефективність інвестицій в інформаційні технології. За загальних капіталовкладень 13 950,0 тис. грн. сукупний річний ефект становитиме 148 071,5 тис. грн. Найбільшу віддачу забезпечить впровадження системи точного землеробства вартістю 8500,0 тис. грн., яка дасть економію паливно-мастильних матеріалів 17 138,0 тис.

грн. та додатковий ефект від підвищення урожайності 52 890,0 тис. грн., формуючи сукупний ефект 70 028,0 тис. грн.

Узагальнення розрахунків економічного ефекту від усіх напрямів удосконалення підприємницької діяльності дозволяє визначити інтегральний вплив на фінансові показники ПСП «Слобожанщина Агро». Комплексна оцінка ефективності передбачає порівняння прогнозних та базових показників виручки, собівартості, прибутку та рентабельності. Систематизовані результати представлені в таблиці 3.14.

Таблиця 3.14 - Прогнозні показники ефективності діяльності ПСП «Слобожанщина Агро» після впровадження заходів

Показник	Базовий рік 2024	Прогнозний рік	Абсолютне відхилення	Темп зростання, %
Загальна площа посівів, га	9 824,7	9 824,7	0,0	100,0
Валовий збір продукції, ц	770 853,3	865 751,0	+94 897,7	112,3
Обсяг реалізації, ц	2 846 057,0	3 578 085,4	+732 028,4	125,7
Виручка від реалізації, тис. грн.	2 102 696,4	2 410 749,4	+308 053,0	114,6
Виробнича собівартість, тис. грн.	713 148,0	631 402,6	-81 745,4	88,5
Собівартість реалізації, тис. грн.	1 226 597,0	1 144 851,6	-81 745,4	93,3
Витрати на збут, тис. грн.	334 028,0	262 036,8	-71 991,2	78,4
Повна собівартість, тис. грн.	1 560 625,0	1 406 888,4	-153 736,6	90,1
Прибуток від реалізації, тис. грн.	542 071,8	1 003 861,0	+461 789,2	185,2
Рентабельність реалізації, %	44,2	71,3	+27,1 п.п.	x
Виручка на 1 га посівів, тис. грн./га	214,0	245,4	+31,4	114,7
Прибуток на 1 га посівів, тис. грн./га	55,2	102,2	+47,0	185,1

Джерело: розраховано автором

Прогнозні розрахунки демонструють суттєве покращення всіх ключових показників ефективності підприємницької діяльності. Валовий збір продукції збільшиться на 94 897,7 ц або 12,3%, досягнувши 865 751,0 ц. Обсяг реалізації зросте на 732 028,4 ц до 3 578 085,4 ц, що становить 125,7% від базового

показника. Виручка від реалізації продукції підвищиться на 308 053,0 тис. грн. до 2 410 749,4 тис. грн., забезпечуючи темп зростання 114,6%. Загальне зниження повної собівартості становитиме 153 736,6 тис. грн. або 9,9%. Відтак, прибуток від реалізації продукції зросте на 461 789,2 тис. грн., досягнувши 1 003 861,0 тис. грн., що становить 185,2% від базового показника. Рентабельність реалізації підвищиться з 44,2% до 71,3%, тобто на 27,1 процентних пунктів. Виручка в розрахунку на 1 га посівів збільшиться до 245,4 тис. грн./га, а прибуток – до 102,2 тис. грн./га.

Завершальним етапом економічної оцінки є розрахунок інтегральних показників ефективності впровадження запропонованого комплексу заходів (табл. 3.15).

Таблиця 3.15 - Інтегральні показники економічної ефективності програми удосконалення підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро»

Показник	Значення	Одиниця виміру	Нормативне значення	Оцінка ефективності
Загальний обсяг інвестицій	170 150,0	тис. грн.	x	x
Річний економічний ефект	695 101,1	тис. грн.	> 0	Високий
Річні поточні витрати	32 140,0	тис. грн.	x	x
Чистий річний ефект	662 961,1	тис. грн.	> 0	Високий
Простий термін окупності	0,26	років	< 3 років	Відмінний
Дисконтований термін окупності (r=15%)	0,28	років	< 5 років	Відмінний
Чиста теперішня вартість (NPV) за 5 років	2 052 458,3	тис. грн.	> 0	Високоефективний
Індекс рентабельності інвестицій (PI)	13,06	разів	> 1,0	Високоефективний
Внутрішня норма прибутковості (IRR)	389,6	%	> 20%	Надвисокий
Коефіцієнт ефективності інвестицій	3,89	разів/рік	> 0,15	Надвисокий

Джерело: розраховано автором

Інтегральні показники ефективності підтверджують високу економічну доцільність реалізації запропонованої програми удосконалення підприємницької діяльності. Чиста теперішня вартість проекту за п'ятирічний період при ставці

дисконтування 15% становить 2 052 458,3 тис. грн., що значно перевищує нульове значення та свідчить про високу інвестиційну привабливість програми. Індекс рентабельності інвестицій 13,06 разів вказує на те, що кожна гривня вкладених коштів принесе 13,06 гривень дисконтованого прибутку, що є виключно високим показником. Внутрішня норма прибутковості 389,6% багаторазово перевищує середню вартість капіталу та альтернативні варіанти інвестування, підтверджуючи надвисоку ефективність проекту. Коефіцієнт ефективності інвестицій 3,89 разів на рік демонструє, що за один рік інвестиції повернуться майже чотири рази, що є значним показником для аграрного сектору.

Детальний аналіз структури економічного ефекту за окремими напрямками дозволяє визначити найбільш результативні заходи та оптимізувати розподіл інвестиційних ресурсів. Найбільший абсолютний ефект 307 360,9 тис. грн. забезпечує удосконалення збутової діяльності, що становить 44,2% від загального економічного ефекту. Цифровізація та модернізація управління, незважаючи на порівняно невеликі інвестиції, дають ефект 148 071,5 тис. грн. або 21,3% від загального. Зниження собівартості виробництва забезпечує економію 81 745,4 тис. грн., що становить 11,8% сукупного ефекту. Підвищення урожайності культур додає 72 683,3 тис. грн. або 10,5% ефекту. Розвиток інфраструктури, хоча і потребує найбільших капіталовкладень, дає 85 240,0 тис. грн. ефекту, що становить 12,3% від загального показника.

Важливим аспектом економічної оцінки є аналіз впливу запропонованих заходів на ключові показники ефективності використання ресурсів підприємства. По-перше, фондівіддача основних засобів зростає з 1,77 до 2,03 грн. продукції на кожну гривню вартості фондів, що свідчить про підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази. По-друге, продуктивність праці в розрахунку на одного працівника збільшиться з 8 319,1 тис. грн. до 9 491,5 тис. грн., тобто на 14,1%, що відображає позитивний вплив цифровізації та раціоналізації виробничих процесів. По-третє, землевіддача посівних площ

зросте зі 214,0 до 245,4 тис. грн. виручки на гектар, демонструючи підвищення інтенсивності використання земельних ресурсів.

Значущим результатом впровадження запропонованих заходів стане покращення фінансового стану підприємства. Зростання прибутку на 461 789,2 тис. грн. до рівня 1 003 861,0 тис. грн. зміцнить власний капітал підприємства та підвищить його фінансову автономію. Коефіцієнт рентабельності активів зросте з 0,125 до 0,215, що на 0,090 пунктів або 72,0% перевищує базовий показник. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу підвищиться з 0,235 до 0,398, демонструючи збільшення віддачі від використання власних фінансових ресурсів. Рентабельність виробничих фондів зросте з 0,262 до 0,458, підтверджуючи ефективність інвестицій в матеріально-технічну базу. Відтак, фінансова стійкість підприємства суттєво зміцниться, що створить передумови для подальшого розвитку та розширення масштабів діяльності.

Аналіз чутливості економічних показників до зміни ключових параметрів свідчить про достатній рівень стійкості запропонованої програми до зовнішніх ризиків. Зокрема, зниження цін реалізації продукції на 10% призведе до зменшення річного економічного ефекту на 23,5%, однак проєкт залишиться високоефективним з терміном окупності 0,34 року. Зростання собівартості виробництва на 15% скоротить ефект на 17,6%, але термін окупності становитиме лише 0,31 року. Навіть за песимістичного сценарію з одночасним зниженням цін на 10% та зростанням витрат на 15% програма збереже економічну доцільність з терміном окупності 0,42 року та рентабельністю інвестицій понад 200%. Це підтверджує високий запас міцності проєкту та його здатність забезпечити позитивний економічний ефект навіть в умовах несприятливої кон'юнктури ринку.

Соціальний ефект від реалізації запропонованих заходів також заслуговує на увагу. Підвищення ефективності виробництва дозволить збільшити фонд оплати праці з 92 238,0 тис. грн. до 115 297,5 тис. грн., що становить приріст 25,0%. Середньомісячна заробітна плата працівників зросте з 30 261,8 грн. до 37 827,3 грн., покращуючи матеріальне становище персоналу. Впровадження

цифрових технологій підвищить комфортність праці та знизить фізичне навантаження на працівників. Модернізація матеріально-технічної бази покращить умови праці та підвищить рівень безпеки виробничих процесів. Відтак, реалізація програми сприятиме не лише економічному розвитку підприємства, але й соціальному благополуччю його працівників.

Екологічний аспект запропонованих заходів також має позитивний характер. Впровадження системи точного землеробства дозволить оптимізувати норми внесення мінеральних добрив, знизивши хімічне навантаження на ґрунт на 15-20%. Використання біологічних препаратів захисту рослин зменшить застосування синтетичних пестицидів, що позитивно вплине на екологічний стан агроценозів. Оптимізація використання паливно-мастильних матеріалів скоротить викиди парникових газів на 12-15%. Дотримання науково обґрунтованих сівозмін забезпечить підтримання родючості ґрунтів та запобігатиме їх деградації. Узагальнюючи, можна стверджувати, що запропонована програма повністю відповідає принципам сталого розвитку та органічно поєднує економічну ефективність з екологічною відповідальністю.

Ризики реалізації запропонованої програми та заходи щодо їх мінімізації потребують окремого розгляду. Основними ризиками є нестабільність цінової кон'юнктури на ринку сільськогосподарської продукції, можливе підвищення вартості матеріально-технічних ресурсів, несприятливі погодні умови та складність залучення необхідного обсягу фінансування. Для мінімізації цінових ризиків рекомендується укладання форвардних контрактів на реалізацію продукції та участь у програмах державної підтримки ціноутворення. Ризики зростання вартості ресурсів можуть бути знижені через укладання довгострокових договорів з постачальниками з фіксованими цінами. Погодні ризики частково компенсуються впровадженням систем краплинного зрошення та страхуванням врожаїв. Фінансові ризики мінімізуються через диверсифікацію джерел фінансування та поетапне впровадження заходів відповідно до пріоритетності.

Узагальнюючи результати економічної оцінки ефективності запропонованих заходів, можна стверджувати про їх високу економічну доцільність та реалістичність впровадження. Загальний обсяг необхідних інвестицій 170 150,0 тис. грн. є цілком прийнятним для підприємства, враховуючи його фінансові можливості та доступ до зовнішніх джерел фінансування. Річний економічний ефект 695 101,1 тис. грн. та чистий ефект 662961,1 тис. грн. багаторазово перевищують інвестиційні витрати.

Реалізація запропонованого комплексу заходів дозволить ПСП «Слобожанщина Агро» досягти якісно нового рівня розвитку, суттєво підвищити конкурентоспроможність та зміцнити ринкові позиції. Зростання виручки на 308053,0 тис. грн. або 14,6%, збільшення прибутку на 461 789,2 тис. грн. або 85,2% та підвищення рентабельності на 27,1 процентних пунктів створять міцну фінансову базу для подальшого розвитку. Покращення всіх показників ефективності використання ресурсів, підвищення продуктивності праці та зміцнення фінансової стійкості забезпечать сталий розвиток підприємства в довгостроковій перспективі.

Відтак, впровадження запропонованої програми є стратегічно важливим рішенням, що визначить успішність функціонування ПСП «Слобожанщина Агро» на найближчі роки та дозволить підприємству відповідати викликам сучасного конкурентного середовища.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження практичних аспектів підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро» можемо зробити наступні висновки.

1. Досліджено теоретико-методичні основи підвищення ефективності підприємницької діяльності суб'єктів аграрного бізнесу.

Встановлено, що специфіку аграрного підприємництва визначають біологічний характер виробництва, сезонність, тривалий оборот капіталу, залежність від кліматичних умов та значна роль державного регулювання. Узагальнено систему показників економічної ефективності (рентабельність, ліквідність, ділова активність, фінансова стійкість) та методичні підходи до її оцінки (ресурсний, витратний, результатний, комплексний). Обґрунтовано доцільність застосування комплексного підходу, що охоплює виробничий, економічний, ресурсний, соціальний та екологічний аспекти господарювання.

2. Надано організаційно-економічну характеристику ПСП «Слобожанщина Агро».

Визначено, що ПСП «Слобожанщина Агро» є складовою частиною Групи компаній ІМС S.A., яка володіє значними земельними активами, розташованими на території трьох областей України, а саме Сумської, Чернігівської та Полтавської. Сукупний земельний фонд, яким володіє ІМС, досягає 120 тис. га. Розмір статутного капіталу підприємства визначено на рівні 94294,1 тис. грн. Підприємство є спеціалізованим виробником зернових та олійних культур із чіткою виробничою орієнтацією. Протягом 2022–2024 років спостерігається суттєве зростання масштабів діяльності: обсяг товарної продукції зріс у 2,7 раза, зросла технічна оснащеність фондів (фондовіддача збільшилася з 0,69 до 1,77). Виявлено тенденцію до незначного скорочення земельного банку при одночасному зростанні фондоозброєності праці, що свідчить про курс на інтенсифікацію виробництва. Домінування виробничого персоналу у структурі кадрів підтверджує спрямованість на безпосереднє створення

сільськогосподарської продукції. Наявність сучасної техніки, кваліфікованих кадрів та значного земельного банку формує міцну основу для успішного функціонування підприємства у сфері виробництва зернових, бобових та олійних культур.

3. Здійснено аналіз фінансово-економічних показників ефективності підприємницької діяльності підприємства.

Аналіз показав суперечливу динаміку: при значному зростанні абсолютного прибутку та показників ділової активності (оборотність активів зросла вдвічі) спостерігається різке погіршення короткострокової ліквідності (коефіцієнт абсолютної ліквідності впав до нуля) та зниження рентабельності продажів. Водночас фінансова стійкість підприємства залишається задовільною, що підтверджується коефіцієнтом автономії на рівні 0,56.

4. Проведено оцінку ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро».

Результати оцінки виявили загальну позитивну тенденцію зростання ефективності, що проявляється у збільшенні виручки на 1 га посівів із 73,4 до 214,0 тис. грн. та валового збору продукції. Однак, диференційований аналіз за культурами засвідчив нестабільність рентабельності, особливо у виробництві соняшнику, де у 2023 році був отриманий збиток. Ключовими драйверами росту виявилися розширення посівів пшениці та підвищення цін реалізації.

Диверсифікована структура виробництва, орієнтація на найбільш рентабельні культури та гнучка політика реалізації продукції створюють міцний фундамент для сталого розвитку підприємства у довгостроковій перспективі. Збалансоване поєднання зернових та олійних культур дозволяє підприємству знижувати виробничі ризики та забезпечувати стабільні фінансові результати навіть в умовах мінливої ринкової кон'юнктури.

5. Визначено резерви та фактори впливу на підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро».

Основними резервами є: підвищення урожайності культур до середньогалузевого рівня (потенційний приріст валового збору на 12,3%),

оптимізація структури витрат на паливо-мастильні матеріали та засоби захисту рослин, а також скорочення витрат на збут на 20,5% шляхом зміни каналів реалізації. Сукупна мобілізація виявлених резервів може забезпечити приріст прибутку на понад 100%.

6. Розроблено комплекс заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро».

Запропоновано поетапну програму, що включає: 1) агротехнологічні заходи (інтенсивні технології, точне землеробство, краплинне зрошення); 2) оптимізацію витрат через раціоналізацію використання ресурсів; 3) удосконалення збутової політики (розвиток прямих продажів, участь у біржах, експорт); 4) цифровізацію управління (впровадження ERP-системи, GPS-моніторинг). Загальний обсяг необхідних інвестицій оцінено у 170 150,0 тис. грн.

7. Здійснено економічну оцінку запропонованих заходів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності ПСП «Слобожанщина Агро».

Найбільший абсолютний ефект 307 360,9 тис. грн. забезпечує удосконалення збутової діяльності, що становить 44,2% від загального економічного ефекту. Цифровізація та модернізація управління, незважаючи на порівняно невеликі інвестиції, дають ефект 148 071,5 тис. грн. або 21,3% від загального. Зниження собівартості виробництва забезпечує економію 81 745,4 тис. грн., що становить 11,8% сукупного ефекту. Підвищення урожайності культур додає 72 683,3 тис. грн. або 10,5% ефекту. Розвиток інфраструктури, хоча і потребує найбільших капіталовкладень, дає 85 240,0 тис. грн. ефекту, що становить 12,3% від загального показника.

Розрахунки підтверджують високу економічну доцільність програми: очікується зростання рентабельності реалізації до 71,3%, чистого прибутку – на 461 789,2 тис. грн. (85,2%). Інтегральні показники свідчать про надвисоку ефективність інвестицій: NPV становить 2 052 458,3 тис. грн., IRR – 389,6%, а простий термін окупності – 0,26 року. Реалізація заходів також забезпечить позитивний соціальний ефект у вигляді зростання заробітної плати на 25%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Khan N. A., Ali M., Ahmad N., Abid M. A., Kusch-Brandt S. Technical Efficiency Analysis of Layer and Broiler Poultry Farmers in Pakistan. *Agriculture*. 2022. Vol. 12(10). P. 1742. DOI: <https://doi.org/10.3390/agriculture12101742>.
2. Luo M., Liu F., Chen J. Data-Driven Evaluation and Optimization of Agricultural Sustainable Development Capability: A Case Study of Northern Anhui. *Processes*. 2021. Vol. 9(11). P. 2036. DOI: <https://doi.org/10.3390/pr9112036>.
3. Shrestha R. B., Bhandari H., Pandey S. Profit efficiency of smallholder vegetable farms in Nepal: Implications for improving household income. *Frontiers in Sustainable Food Systems*. 2022. Vol. 5. P. 691350. DOI: <https://doi.org/10.3389/fsufs.2021.691350>.
4. Nasrullah M., Liang L., Rizwanullah M., Yu X., Majrashi A., Alharby H. F., Alharbi B. M., Fahad S. Estimating nitrogen use efficiency, profitability, and greenhouse gas emission using different methods of fertilization. *Frontiers in Plant Science*. 2022. Vol. 13. P. 869873. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpls.2022.869873>.
5. Yeo M. L., Keske C. M. From profitability to trust: Factors shaping digital agriculture adoption. *Frontiers in Sustainable Food Systems*. 2024. Vol. 8. P. 1456991. DOI: <https://doi.org/10.3389/fsufs.2024.1456991>.
6. Zmyślona J., Sadowski A., Pawłowski K. P. How Can Overinvestment in Farms Affect Their Technical Efficiency? A Case Study from Poland. *Agriculture*. 2024. Vol. 14(10). P. 1799. DOI: <https://doi.org/10.3390/agriculture14101799>.
7. Баган Н. В. Напрями підвищення ефективності використання ресурсів аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021. Т. 6. № 3. С. 190–196. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2021-3-26>.
8. Бондаренко В. М., Омеляненко О. В. Тенденції розвитку аграрного сектору економіки України в контексті розвитку цифрової маркетингової діяльності. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. С. 1012–1020. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-163>.
9. Галасун В. В., Колешня Я. О. Удосконалення бізнес-моделей аграрних підприємств для забезпечення стратегічного розвитку. *Economic space /*

Економічний простір. 2024. № 195. С. 165–171. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.195.165-171>.

10. Дідур К. М., Яцина Н. В. Підвищення прибутковості аграрних підприємств як інструмент зміцнення продовольчої безпеки країни. *Ефективна економіка*. 2024. № 10. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.10.67>.

11. Дребот О. І., Височанська М. Я. Щодо ефективності виробництва проса — нішевої сільськогосподарської культури. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67. С. 88–93. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-34>.

12. Заїка С. О., Грідін О. В., Заїка О. В. Інновації в сталому розвитку аграрного виробництва: тенденції, проблеми, перспективи. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 52. С. 158–163. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-69>.

13. Карашенко В. С., Рибіцький О. Л. Ефективне управління фінансовими ресурсами у сільськогосподарських підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 64. С. 864–875. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-139>.

14. Кирилюк І. М., Трохименко А. С. Особливості ціноутворення на продукцію АПК. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 26. С. 210–214. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-34>.

15. Колесник Д. К. Фактори впливу на ефективність підприємницької діяльності суб'єктів аграрного бізнесу. Збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Економіка, фінанси, облік та управління: сучасні виклики та стратегічні пріоритети розвитку» (Кропивницький, 10 травня 2025 р.). Кропивницький: ЦФЕНД, 2025. С. 37-39.

16. Колесник Д. К. Оцінка ефективності підприємницької діяльності в аграрному секторі. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Міждисциплінарний розвиток науки, освіти, технологій та соціогуманітарної сфери: сучасні тренди і виклики» (Кременчук, 10 липня 2025 р.). Кременчук: ЦФЕНД, 2025. С. 89-92.

17. Кравченко С. А. Методи оцінки рівня розвитку суб'єктів аграрного підприємництва. *Економіка АПК*. 2021. № 11. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202111031>.
18. Маренич Т. Г., Смігунова О. В., Халін С. В., Кальченко М. М. Оцінювання економічного потенціалу аграрних підприємств в умовах воєнного стану. *Регіональна економіка*. 2025. № 1. С. 119–131. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2025-1-11>.
19. Міракін В. Ефективність функціонування кооперації, критерії та показники її оцінки. *Вісник Хмельницького національного університету (Економічні науки)*. 2024. № 5. С. 307–313. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-334-45>.
20. Негода Ю. В., Новак І. М. Інноваційне забезпечення аграрного сектору України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 50. С. 168–175. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-40>.
21. Патлатюк С. О. Інформаційно-організаційна модель стратегічного планування операційної системи аграрного підприємства. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Т. 5. № 2. С. 142–147. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-2-18>.
22. Рибіцький О. Л., Каращенко В. С. Комплексна оцінка ефективності стратегій фінансового менеджменту підприємств в аграрному секторі. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 4 (13). С. 80–90. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.13-12>.
23. Руденко С. В., Ряснянська А. М., Семенов О. О. Продуктові, виробничі та управлінські інновації в системі розвитку економічного потенціалу аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Т. 8. № 1. С. 213–217. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-1-31>.
24. Сагачко Ю. М. Інноваційна діяльність підприємств як фактор підвищення ефективності аграрного виробництва. *Проблеми економіки*. 2020. № 4 (46). С. 217–223. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-217-223>.

25. Сагачко Ю. М., Тешева Л. В. Інноваційна діяльність підприємств аграрного сектора як критерій ефективності його виробничо-господарського потенціалу. *Проблеми економіки*. 2020. № 4 (46). С. 217–223. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-217-223>.

26. Скрипник В. В. Інноваційний розвиток аграрних підприємств України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 20. С. 19–24. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.20.2021.252585>.

27. Суліма І. М., Гуцул П. В., Боровик Л. М. Формування ресурсного потенціалу аграрних підприємств в умовах інноваційного розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63. С. 94–104. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-47>.

28. Тульчинський Р. В. Формування стратегії сталого розвитку аграрних підприємств. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 77. С. 487–494. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-75>.

29. Шпикуляк О., Малік М., Кравченко С., Забуранна Л. Організаційно-економічне забезпечення розвитку суб'єктів підприємництва в сільському господарстві в умовах воєнного стану. *Економіка АПК*. 2024. 31(2). С. 58–74. DOI: <https://doi.org/10.31891/epa.2024.31.2>.

Додатки

Додаток А

Апробація результатів дослідження

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ, ОБЛІК ТА
УПРАВЛІННЯ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА
СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ

ECONOMICS, FINANCE, ACCOUNTING, AND
MANAGEMENT: CONTEMPORARY CHALLENGES
AND STRATEGIC DEVELOPMENT PRIORITIES

Збірник тез доповідей
Book of abstracts

10 травня 2025 р.
May 10, 2025

м. Кропивницький, Україна
Kropyvnytskyi, Ukraine

Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
“Економіка, фінанси, облік та управління: сучасні виклики та стратегічні пріоритети розвитку”

Федорчак О. Є.

ЕВОЛЮЦІЯ СИСТЕМ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА НЕСТАБІЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА 21

СЕКЦІЯ 4. МАРКЕТИНГ

SECTION 4. MARKETING..... 23

Стамат В. М., Гетманцева К. С.

DIGITAL-MARKETING В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 23

Стамат В. М., Шаповалов Б. Ю.

ІНФЛЮЕНС-МАРКЕТИНГ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 25

**СЕКЦІЯ 5. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА І ОБОРОНА В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ
SECTION 5. NATIONAL SAFETY AND DEFENSE UNDER THE CONDITIONS OF
CRISIS PHENOMENA..... 28**

Грищенко С. С.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНСТРУМЕНТІВ OSINT У ЗАХИСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ВІД ІНФОРМАЦІЙНИХ ВИТОКІВ 28

СЕКЦІЯ 6. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

SECTION 6. ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND EXCHANGE ACTIVITIES 31

Єфанов В. А.

ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ СТАЛОСТІ 31

Іншин Б. І.

МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 33

Ковтуненко Є. В.

ПРОГНОЗУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СТАТУСУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА 35

Колесник Д. К.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ 37

УДК 338.43:631.11:658.155

Колесник Д. К.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
 зі спеціальності 076 “Підприємництво та торгівля”
 Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Клочко Т. А.

к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва
 імені професора І. М. Брюховецького
 Сумський національний аграрний університет

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Ефективність діяльності аграрних підприємств визначається комплексом внутрішніх факторів, серед яких ключову роль відіграє якість ресурсного потенціалу. Родючість ґрунтів, забезпеченість водними ресурсами та кліматичні особливості формують базові умови для сільськогосподарського виробництва. Технологічний рівень господарювання, включаючи наявність сучасної техніки, використання інноваційних агротехнологій та систем точного землеробства, безпосередньо впливає на продуктивність та собівартість продукції. Професійна компетентність управлінського персоналу та кваліфікація працівників визначають здатність підприємства адаптуватися до мінливих умов, приймати ефективні рішення та впроваджувати інновації, що особливо важливо в періоди підвищеної невизначеності [1, с. 395-397].

Фінансово-економічний стан підприємства формує його можливості для розвитку та модернізації. Структура капіталу, ліквідність активів, доступ до інвестиційних ресурсів та вартість залученого капіталу визначають фінансову стійкість аграрного бізнесу. Ефективність операційного менеджменту, що проявляється в оптимізації виробничих процесів, раціональному використанні ресурсів та мінімізації втрат, суттєво впливає на рентабельність діяльності. Диверсифікація виробництва та розвиток власної переробки сільськогосподарської сировини дозволяють підприємствам зменшувати ризики та забезпечувати стабільність грошових потоків, що особливо актуально в умовах волатильності аграрних ринків.

Маркетингова стратегія та розвиненість логістичної інфраструктури визначають здатність підприємства ефективно реалізовувати вироблену продукцію. Наявність власних складських потужностей, транспортного парку та налагоджених каналів збуту дозволяє оптимізувати строки реалізації продукції та отримувати цінову премію. Впровадження цифрових технологій та автоматизація бізнес-процесів сприяють підвищенню оперативності прийняття рішень, зниженню адміністративних витрат та покращенню контролю за виробничими процесами, що позитивно впливає на загальну ефективність діяльності.

Серед зовнішніх факторів визначальний вплив мають макроекономічні умови функціонування аграрного бізнесу. Інфляційні процеси, валютні коливання, рівень процентних ставок та податкове навантаження формують економічний простір, в якому працюють підприємства. Державна аграрна політика, включаючи регуляторні норми, субсидії, дотації та програми підтримки, створює інституційне середовище для розвитку галузі. Доступ до міжнародних ринків, торговельні угоди та експортні квоти визначають експортний потенціал та можливості інтеграції українських аграрних підприємств у глобальні ланцюги доданої вартості [2, с. 83-84].

Кон'юнктура світових аграрних ринків та динаміка цін на сільськогосподарську продукцію безпосередньо впливають на дохідність аграрного бізнесу. Зростаючі вимоги до екологічності виробництва, якості та безпечності продуктів харчування формують нові стандарти діяльності та потребують додаткових інвестицій. Кліматичні зміни та пов'язані з ними природні ризики (посухи, повені, екстремальні температури) стають все вагомішим фактором впливу на стабільність аграрного виробництва, вимагаючи впровадження адаптаційних технологій та диверсифікації виробничих ризиків.

В українських реаліях особливого значення набувають безпекові та геополітичні фактори. Військові дії, руйнування інфраструктури, логістичні обмеження та енергетична криза створюють безпрецедентні виклики для аграрного бізнесу. Фінансово-економічні наслідки зазначених викликів для суб'єктів аграрного бізнесу проявилися у погіршенні показників рентабельності, зниженні інвестиційної привабливості галузі та погіршенні доступу до кредитних ресурсів. Підвищення виробничих та логістичних витрат на тлі волатильності цін на світових ринках зменшило маржинальність агровиробництва, особливо для малих та середніх підприємств. Відбулася структурна трансформація аграрного бізнесу – спостерігається перехід від експортоорієнтованих монокультур до більш диверсифікованого виробництва з фокусом на культури з вищою доданою вартістю та меншими логістичними вимогами. Водночас інтеграційні процеси з Європейським Союзом, міжнародна технічна допомога та залучення іноземних інвестицій відкривають нові можливості для підвищення ефективності та модернізації аграрних підприємств, формуючи потенціал для якісної трансформації галузі в післявоєнний період [3, с. 216-217].

Список літератури

1. Петков О. І. Економічна ефективність підприємств та фактори впливу на неї. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. № 6(1). С. 392-399.
2. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Іванчик Т. В. Фактори впливу на формування прибутку підприємств. *Modern Economics*. 2019. № 14. С. 81-86.
3. Стрижак К. О. Адаптація бізнесу до сучасних геополітичних викликів. Матеріали XIII Всеукр. наук. конф. студ., аспір. та молодих вчених, м. Одеса, 29 листопада 2024 р. / за ред. д.е.н., проф. О. М. Кібік. Одеса, 2024. С. 216-220.

Продовження додатку А

Апробація результатів дослідження

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ РОЗВИТОК НАУКИ,
ОСВІТИ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА СОЦІОГУМАНІТАРНОЇ
СФЕРИ: СУЧАСНІ ТРЕНДИ І ВИКЛИКИ

INTERDISCIPLINARY DEVELOPMENT OF SCIENCE,
EDUCATION, TECHNOLOGY AND THE
SOCIO-HUMANITARIAN SPHERE:
CURRENT TRENDS AND CHALLENGES

Збірник тез доповідей
Book of abstracts

10 липня 2025 р.
July 10, 2025

м. Кременчук, Україна
Kremenchuk, Ukraine

Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
 “Міждисциплінарний розвиток науки, освіти, технологій та
 соціогуманітарної сфери: сучасні тренди і виклики”

Голобородько М. В. ІННОВАЦІЙНІ МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ В ПІДПРИЄМНИЦТВІ	77
Іншин Б. І. ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	81
Ковтуненко Є. В. АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ ПРОГНОЗУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СТАТУСУ В СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТОРГОВЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ	85
Колесник Д. К. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	89
Копиця Р. В. ВПЛИВ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	92
Лазаренко О. В. ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	96
СЕКЦІЯ 9. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ SECTION 9. PUBLIC MANAGEMENT, ADMINISTRATION AND PUBLIC ADMINISTRATION...	100
Захарін А. А. СОЦІАЛЬНА РЕІНТЕГРАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	100
СЕКЦІЯ 10. ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ SECTION 10. PSYCHOLOGICAL SCIENCES	105
Дуб В. Г., Николаїшин М. І. ЕМОЦІЙНІ ПЕРЕЖИВАННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	105
Лісніченко Т. В. ПСИХОЛОГІЯ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ПСИХОЛОГІЧНО-СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА РОБІТНИКІВ.....	108
Потапов С. О. ФЕНОМЕН РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ: ВІКОВІ, ГЕНДЕРНІ ТА ПРОФЕСІЙНІ ТА СИТУАЦІЙНІ ЧИННИКИ	110
СЕКЦІЯ 11. МЕДИЧНІ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНІ НАУКИ SECTION 11. MEDICAL AND PHARMACEUTICAL SCIENCES.....	115
Єхалов В. В., Романюта І. А., Миронов Д. В. ТЕРМІЧНІ ОПІКИ РОТОВОЇ ПОРОЖНИНИ В ДОРΟΣЛИХ І ДІТЕЙ	115

Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
 “Міждисциплінарний розвиток науки, освіти, технологій та
 соціогуманітарної сфери: сучасні тренди і виклики”

УДК 338.43:658.8:330.131.7

Колесник Д. К.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
 зі спеціальності 076 “Підприємництво та торгівля”
 Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Клочко Т. А.

к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва
 імені професора І. М. Брюховецького
 Сумський національний аграрний університет

**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
 ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ**

Оцінка ефективності підприємницької діяльності в аграрному секторі України набуває особливої актуальності в умовах військових дій, що кардинально змінили операційне середовище функціонування сільськогосподарських підприємств. Традиційні економічні показники потребують переосмислення з урахуванням нових реалій, пов'язаних з логістичними обмеженнями, енергетичною кризою та прямими втратами від бойових дій. Комплексна система показників ефективності має враховувати не лише фінансово-економічні аспекти, але й адаптивність підприємств до екстремальних умов [1, с. 393-394; 2, с. 78].

Валовий та чистий прибуток залишаються ключовими індикаторами успішності, однак їх інтерпретація змінилась. Рентабельність продажів стала більш волатильною через цінові коливання на світових ринках та зростання витрат на логістику. Рентабельність активів потребує коригування на втрати від пошкодження або знищення основних засобів у зонах бойових дій. Рентабельність власного капіталу відображає не лише ефективність використання інвестицій, але й здатність підприємства генерувати прибуток в умовах підвищених ризиків. Особливо важливим стає показник операційної рентабельності, що дозволяє оцінити ефективність основної діяльності без урахування надзвичайних витрат [2, с. 80].

Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
 “Міждисциплінарний розвиток науки, освіти, технологій та
 соціогуманітарної сфери: сучасні тренди і виклики”

автоматизованих систем управління. Індекс диверсифікації діяльності показує рівень розподілу ризиків між різними видами продукції та ринками збуту. Це дозволяє оцінити стійкість підприємства до локальних шоків.

Система економічних показників ефективності підприємницької діяльності суб'єктів аграрного бізнесу України потребує кардинальної адаптації до умов воєнного часу. Поряд з традиційними показниками прибутковості, продуктивності та ресурсовіддачі, особливого значення набувають індикатори адаптивності, стійкості та ризик-менеджменту [2, с. 82].

Логістичні обмеження, енергетична криза та прямі втрати від бойових дій вимагають включення до системи оцінки специфічних показників, що відображають здатність підприємств функціонувати в екстремальних умовах. Ефективність сучасного аграрного бізнесу визначається не лише фінансовими результатами, але й здатністю до швидкої адаптації та забезпечення безперервності виробничих процесів.

Успішними в довгостроковій перспективі будуть підприємства, що зможуть поєднати традиційну економічну ефективність з новими компетенціями управління ризиками та адаптації до мінливих умов зовнішнього середовища.

Список літератури

1. Петков О. І. Економічна ефективність підприємств та фактори впливу на неї. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. № 6(1). С. 392-399. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2021-1-47> (дата звернення: 04.07.2025).
2. Панченко В. А. Управління життєздатністю суб'єктів аграрного бізнесу в умовах війни та соціально-економічної нестабільності. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*. 2023. № 36. С. 77-83. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7656740> (дата звернення: 04.07.2025).
3. Гривківська О. В., Карпінський Р. М. Розвиток аграрних підприємств України в умовах війни. *Київський економічний науковий журнал*. 2024. № 6. С. 24-28. DOI: 10.32782/2786-765X/2024-6-4 (дата звернення: 04.07.2025).
4. Шпикуляк О. Г., Пугачов М. І., Грищенко О. Ю., Ксенофонтова К. Ю. Економічні тенденції розвитку аграрного підприємництва в сучасних умовах: аспекти воєнного часу. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук “Modern Economics”*. 2023. №41. С. 170-178 DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V41\(2023\)-24](https://doi.org/10.31521/modecon.V41(2023)-24) (дата звернення: 04.07.2025).

Додаток Б

Заходи щодо цифровізації та модернізації управління в ПСП

«Слобожанщина Агро»

Напрямок цифровізації	Конкретні технології та системи	Сфера застосування	Необхідні інвестиції, тис. грн.	Очікуваний ефект
Впровадження системи точного землеробства	GPS-навігація, бортові комп'ютери, датчики контролю висіву та внесення добрив	Вся техніка та посівна площа	8 500,0	Підвищення урожайності на 5-7%, економія ПММ на 12%
Автоматизація обліку та управління	Впровадження ERP-системи для сільського господарства	Всі підрозділи підприємства	1 200,0	Зниження витрат на управління на 15%, прискорення документообігу
Система моніторингу посівів	Використання даних супутникового моніторингу, дронів для оцінки стану посівів	Вся посівна площа	2 800,0	Своєчасне виявлення проблем, оптимізація агротехнічних заходів
Створення метеостанцій	Встановлення локальних метеостанцій для прогнозування погоди	5 точок на території господарства	450,0	Оптимізація строків проведення польових робіт
Впровадження системи обліку врожаю	Встановлення вагового обладнання з автоматичною передачею даних	Комбайни, транспортні засоби	680,0	Точний облік урожаю, мінімізація втрат
Цифрова система управління персоналом	Електронний облік робочого часу, мобільні додатки для звітності	Всі працівники	320,0	Підвищення продуктивності праці на 8%
Всього	x	x	13 950,0	Комплексний ефект

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	408	1 263
первісна вартість	1001	865	1 781
накопичена амортизація	1002	457	518
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4 599	8 146
Основні засоби	1010	1 155 059	1 225 937
первісна вартість	1011	1 628 236	1 796 491
знос	1012	473 177	570 554
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	122 857	122 857
Заборгованість за внесками до статутного капіталу інших підприємств	1036	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	3 675	65 296
Усього за розділом I	1095	1 286 598	1 423 499
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	659 092	360 491
виробничі запаси	1101	47 195	27 677
незавершене виробництво	1102	50 276	82 811
готова продукція	1103	561 621	250 003
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	149 159	42 639
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	30 130	33 249
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	2 547	15 375
з бюджетом	1135	93 384	49 949
у тому числі з податку на прибуток	1136	8 001	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	924 540	1 625 265
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	403 847	16
готівка	1166	1	1
рахунки в банках	1167	403 846	15
Витрати майбутніх періодів	1170	1 341	1 684
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			

резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	2 264 040	2 128 668
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	3 550 638	3 552 167

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	94 294	94 294
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	76 655	57 123
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Перерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 612 775	1 847 103
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Видучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	1 783 724	1 998 520
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	308 640	245 972
Інші довгострокові зобов'язання	1515	826 016	864 350
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	1 134 656	1 110 322
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	100 000
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	140 779	225 812
товари, роботи, послуги	1615	52 206	29 856
розрахунками з бюджетом	1620	3 560	3 256
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	997	851
розрахунками з оплати праці	1630	3 839	3 107
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	30 009	7 209
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	50 838
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	8 611	7 242
Доходи майбутніх періодів	1665	-	1 391
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	392 257	13 763
Усього за розділом III	1695	632 258	443 325
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	3 550 638	3 552 167

Сервісник

Головний бухгалтер

ЕП Мірошніченко
Олександр
Миколайович
ЕП Нагбіна
Катерина
Володимирівна

Олександр МІРОШНІЧЕНКО

Катерина НАГБІНА

¹ Кодифікатори адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

² Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство

ПРИВАТНЕ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО
"СЛОБОЖАНЩИНА АГРО"Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2025	01	01
03800113		

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2024 р.

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 113 051	840 709
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 232 641)	(580 853)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	880 410	259 856
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	43 642	43 213
у тому числі:	2121	-	924
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(31 370)	(25 013)
Витрати на збут	2150	(335 050)	(170 828)
Інші операційні витрати	2180	(21 065)	(23 638)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	536 567	83 590
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	35 190	42 566
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(90 220)	(52 405)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	(36 240)	(9 271)

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	445 297	64 480
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	445 297	64 480
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	52 402
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	52 402
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	52 402
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	445 297	116 882

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	477 394	442 686
Витрати на оплату праці	2505	92 238	77 666
Відрахування на соціальні заходи	2510	19 438	16 932
Амортизація	2515	129 382	114 567
Інші операційні витрати	2520	488 156	373 325
Разом	2550	1 206 608	1 025 176

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

Олександр
Миколайович
ЕП Нагібіна
Катерина
Володимирівна

Олександр МІРОШНІЧЕНКО

Катерина НАГІБІНА

Державне статистичне спостереження

Статистична конфіденційність забезпечується статтею 29 Закону України "Про офіційну статистику"

Порушення порядку подання або використання даних державних статистичних спостережень тягне за собою відповідальність, яка встановлена статтею 186³ Кодексу України про адміністративні правопорушення

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО
14.01.2024 14:05:06

Подають:
юридичні особи, які здійснюють сільськогосподарську діяльність

- територіальному органу Держстату

Термін подання:
не пізніше 20 січня

ЗВІТ
ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ
ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА

за 2024 рік

Безкоштовний сервіс
для електронного звітування
"Кабінет респондента"
за посиланням
<https://statzvit.ukrstat.gov.ua>

№ 21-заг
(річна)
ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Держстату
04 квітня 2024 р. № 90

Ідентифікаційні дані респондента

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 03800113

Найменування ПРИВАТНЕ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО "СЛОБОЖАНЩИНА АГРО"

Місцезнаходження
(юридична адреса)

Адреса здійснення діяльності, щодо
якої подається форма звітності (фактична адреса)

Поштовий індекс 41856

Назва області / АР Крим СУМСЬКА

Назва району СУМСЬКИЙ РАЙОН

Назва територіальної громади

Назва населеного пункту УЛЯНІВКА

Назва району у місті

Назва вулиці/провулку, площі тощо ЦЕНТРАЛЬНА

№ будинку 16

№ корпусу

№ квартири/офісу

Код території відповідно до Кодифікатора адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад (КАТОТТГ) за юридичною адресою

UA59080130020076190

(код території визначається автоматично)

Інформація щодо відсутності даних

У випадку відсутності даних необхідно поставити у прямокутнику позначку - V

Зазначте одну з наведених нижче причин відсутності даних:

Назва виду продукції	Код рядка	Кількість реалізованої продукції, ц	Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн	Кількість продукції в наявності безпосередньо в підприємства (власної та прийнятої на зберігання) на кінець звітної періоду, ц
А	Б	1	2	3
Культури зернові та зернобобові (>= сумі ряд. 004, 011, 012, 015, 021, 022, 024, 025, 027)	003	2 590 884	1 710 719 277	151 064
у тому числі				
пшениця	004	565 532	409 323 271	241
кукурудза на зерно	011	2 025 352	1 301 396 006	150 823
ячмінь	012	-	-	-
жито	015	-	-	-
овес	021	-	-	-
гречка	022	-	-	-
просо	024	-	-	-
рис	025	-	-	-
культури зернобобові сушені	027	-	-	-
із ряд. 027 –горох	032	-	-	-

Назва виду продукції	Код рядка	Кількість реалізованої продукції, ц	Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн	Кількість продукції в наявності безпосередньо в підприємства (власної та прийнятої на зберігання) на кінець звітнього періоду, ц
А	Б	1	2	3
Насіння культур олійних (>= сумі ряд. 041, 046, 047, 048, 052)	040	255 173	391 977 078	-
у тому числі				
боби сої	041	-	-	-
насіння льону-довгунця	046	-	-	-
насіння ріпачи	047	-	-	-
насіння ріпаку й кользи	048	-	-	-
насіння соняшнику	052	255 173	391 977 078	-
Льон-довгунець (крім насіння)	064	-	-	X
Коноплі (крім насіння)	068	-	-	X
Буряк цукровий фабричний	075	-	-	X
Прянощі необроблені	079	-	-	X
Рослини ефіроолійні	096	-	-	X
Рослини лікарські	105	-	-	X
Тютюн необроблений	117	-	-	X
Шишки хмелю	120	-	-	X
Картопля	125	-	-	X
Культури овочеві (відкритого та закритого ґрунту; >=сумі ряд. 135, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 171, 172, 183, 185)	132	-	-	X
у тому числі				
капуста	135	-	-	X
перець стручковий солодкий	160	-	-	X
огірки та корнішони	162	-	-	X
баклажани	163	-	-	X
помідори	164	-	-	X
гарбузи столові	165	-	-	X
кабачки столові	166	-	-	X
часник	171	-	-	X
цибуля (ріпчаста, шалот)	172	-	-	X
морква столова	183	-	-	X
буряк столовий	185	-	-	X
із ряд. 132 – культури овочеві закритого ґрунту	713	-	-	X
Культури баштанні продовольчі (>= ряд. 197)	196	-	-	X
у т.ч. кавуни	197	-	-	X
Гриби	209	-	-	X
Квіти зрізані та квіти в бутонах свіжі, тис.шт	266	-	-	X
Рослини в горщиках, ящиках тощо, тис.шт	277	-	-	X
Виноград	377	-	-	X
Культури плодові та ягідні (>= сумі ряд. 321, 326, 348)	726	-	-	X
у т.ч. плоди культур зерняткових (>= сумі ряд. 322 і 323)	321	-	-	X
у тому числі				
яблука	322	-	-	X
груші	323	-	-	X
плоди культур кісточкових (>= сумі ряд. 327, 328, 331, 334)	326	-	-	X
у тому числі				
абрикоси	327	-	-	X
вишня та черешня	328	-	-	X
персики та нектарини	331	-	-	X
сливи та терен	334	-	-	X

Назва виду продукції	Код рядка	Кількість реалізованої продукції, ц	Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн	Кількість продукції в наявності безпосередньо в підприємства (власної та прийнятої на зберігання) на кінець звітного періоду, ц
А	Б	1	2	3
культури ягідні (>= сумі ряд. 349, 350, 351, 354, 355, 356, 357, 358)	348	-	-	X
у тому числі малина й ожина	349	-	-	X
суниця та полуниця	350	-	-	X
смородина	351	-	-	X
аґрус	354	-	-	X
журавлина	355	-	-	X
чорниця	356	-	-	X
брусниця	357	-	-	X
лохина	358	-	-	X
Тварини сільськогосподарські живі (>= сумі ряд. 413, 443, 456, 465, 484, 515)	753	-	-	X
у тому числі велика рогата худоба	413	-	-	X
свині	443	-	-	X
вівці	456	-	-	X
кози	465	-	-	X
коні	484	-	-	X
птиця свійська	515	-	-	X
із ряд. 515 – пташенята добові	757	X	-	X
Вовна овець і кіз	472	-	-	X
Молоко від сільськогосподарських тварин усіх видів, сире	498	-	-	X
Яйця птиці свійської в шкаралупі свіжі, тис.шт	562	-	-	X
із ряд. 562 – яйця курячі в шкаралупі свіжі (>= ряд. 756)	563	-	-	X
із ряд. 562 – яйця всіх видів для інкубації	752	-	-	X
із ряд. 752 – яйця курячі для інкубації	756	-	-	X
Мед натуральний, кг	616	-	-	X
Цукор білий кристалічний буряковий	997	-	-	-

Загальна потужність одночасного зберігання зерна культур зернових і зернобобових та олійних на кінець року (>= сумі ряд. 003, 040 гр. 3) 475 000 ц (998)

ЕП
Мірошніченко
Олександр
Миколайович

Олександр Мірошніченко
(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Місце підпису керівника (власника) або особи,
відповідальної за достовірність наданої інформації

телефон: 0663968115

електронна пошта: v.voloshina@imcagro.com.ua